Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 25 | Łódź, Czwartek, 29 stycznia 1931 r. | נײַנטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דאָנערשטאָג, י״א שבט תרצ״א | № 25

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224=71

דעם 28 יאַנואַר ה. י. איז געשטאָרבען דער אומפאַרגעסליכער

ד״ר מעד. זיגמונד מאַקאָוו נ. ע.

עהרען-פּרעזעס פון דער געזעלש. „עזרת אלמים"

אין פערשטאָרבענעם פערלירען מיר אַ געטרייען מיטאַרבייטער, און די אומגליקליכע טויב-שטומע אַ איבערגעגעבענעם בעשיצער.

עהרע זיין אנדענקען! די פערוואַלטונג און פּערזאָנאַל פון דער געז. „עזרת אלמים" זשעלאַזנאַ 23

די לויה וועט פאָרקומען היינט, דאָנערשטאָג, דעם 29 יאַנואַר, 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז פּילסודסקיעגאָ 51.

עפענטליכע ערקלערונג צו דער יודישער געזעלשאַפט!

איך שטעל עפענטליך פעסט, אַז די מעלדונג אין דער פּרעסע, דאָס מיין חבר משה פאַזנאַנסקי זאָל האָבען אונטערגעשריבען עפּעס אַ דאָקומענט, אָדער געוועזען ביים וואָיעוואָדע וועגען שטערען באַקען אָדער האַנדלען אום זונטאָג, איז נאָר אַ פּראָוואָקאַציע פון עטליכע פּערזאָנען, וואָס זענען אויסען צו שאַדען דעם חבר פאַזנאַנסקי פאַר דער עפענטליכער יודישער געזעלשאַפט. אלזאָ, ערקלער איך אָפען, אַז אַ דאָקומענט, וואָס איז אָנגעקומען אין דער האַנדווערקער-קאַמער, דאַטירט פון 8 אָקטאָבער 1930 נומער 16870, געשריבען פון די קריסטליכע בעקערס פאָדערט מען, אַז די קאַמער זאָל אינטערווענירען ביים וואָיעוואָדע אַז מ׳זאָל שטערען פערקויפען נאָך 7 אָווענד און אויך צו באַקען אום זונטאָג, און איך שפּענדע 500 זל. פאַר וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס אויב דער אנאָנס פון חבר מ. פאַזנאַנסקי וועט נישט שטימען מיט דער ווירקליכקייט, און זאָל די געזעלשאַפט אַליין אורטיילען, צי איז עס נישט אַ שגעון, אַז אַ מענש, וואָס האָט אַליין אַ בעקעריי און אַנ׳אָפען געשעפט, וואָו דער פערקויף איז געשטעלט אויף 50 פּראָצענט צו לייזען נאָך 7 אין אָווענד און זונטאָג, זאָל אַליין פאַר זיך אונטערשרייבען אַ טויט אורטייל. יעצט זאָל די געזעלשאַפט משפּט׳ען, וואָס מען איז דאָ אויסען.

מיט אכטונג **מאיר גאָלדבערג**, נאָווראָט 14
ראַטמאַן פון דער האַנדווערקער-קאַמער אין לאָדז
פּרנס פון דער יודישער קהלה אין לאָדז.

Z powodu zgonu

B. P.

FAJGI SZNAJDMILOWEJ

wyrażamy pozostałym nasze głębokie współczucie.

Andzia Łęczycka
Pola i Cela Poperówny
Lonia Wollerówna
Henryk Czechowski
Dawid Kac
Jakób Łęczycki

Uczenica VII kl. udziela lekcyj, tanio. Dowiedzieć się: E. KAUFMAN, Narutowicza 25, poprz. of., I p.

דער שווער-יעטראָפענער

פאַמיליע שניידמיהל

צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסליכער מוטער

פייגע נ״ע

דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל

נעבעדיער פעלדשטיין.

דער פאַמיליע

ראַדזאַנאָווער

צו דער בר-מצוה פון אייער ליבען זוהן העניעק, אויך צום געבורטס-טאָג פון אייער ליב טעכטערל פּאַלאַ

צו אייער דאָפּעלטער שמחה ווינש איך אייך פיל נחת און גליק.

אברהם מאַראָוויעצקי.

אכטונג! כוינער, גייער׳ס און באַלוטער שעכטער!

מיר מאַכען בעקאַנט די פּעראיינס-מיטגלידער, אַז היינט דאָנערשטאָג, 7 אַ זייגער אין אָווענד וועט די פערוואַלטונג אַמטירען אין פּעראיינס לאָקאַל פּאָדזשעטשנאַ 10, וואו זי וועט

פערטיילען די מיטגלידער האַנדעלס-ביכלעך

בעשטעטיגט דורכ׳ן פינאַנץ-מיניסטעריום, וואָס בערעכטיגען צו צאָהלען ½ פּראָצ. פון אומזאַץ.

אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען אין זייערע אייגענע אינטערעסען צו קומען פינקטליך אָפּנעהמען זייערע ביכלעך. אין גענענפאַל וועלען זיי ווייטער צאָהלען 1 פּראָצענט אומזאַץ שטייער.

די פערוואַלטונג פון שעכטער-הורטאָווניקעס פּאָדזשעטשנאַ 10

תלמוד תורה

גרויל גרינער מאַרק ליפּאָוואַ 31

מאַכט בעקאַנט, אַז זונטאָג, פּרשת משפּטים, דעם 8-טען פעברואַר 1931, 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר

די יעהרליכע פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג פון דער פערזאַמלונג, 2) וואַהל פון אַ פּרעזידענט, 3) טעטיגקייטס בעריכט, 4) בעשטימונג פון בודזשעט אויפ׳ן קומענדיגען יאָהר, 5) וואַהל פון אַ פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס קאָמיסיע און 6) פערשידענע פּאָרשלאָגען.

בעמערקונג: בײַ אַ נישט גענוגענדער צאָהל מיטגלידער צום ערשטען טערמין וועט די זיצונג פאָרקומען דעמזעלבען טאָג, 8 אָווענד און דאָס וועט גילטיג זײַן בײַ יעדער צאָהל מיטגלידער.

924 מיט אכטונג די פערוואַלטונג.

Dr. med.

I. Wajnberg

Cegielniana 47, tel. 126-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעציעל פאַר לונגען און האַרץ-קראַנקהייטען

בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

נעהמט אָן אין דערהיים פון 3–5.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעלעפאָן 128-98

נעמט אָן פון 8–10; 5–8 אָווענד

ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען

כשר בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט טייל איך מיט דעם ג. פובליקום, אַז היינט, דאָנערשטאָג ווערט ערעפענט אַנ׳ערשטקלאַסיגע

ביר-האַלע

ווי אויך קאַוויאַרניע, וואו מ׳וועט בעקומען צו יעדער צייט אַלערליי וואַרימע און קאַלטע צובייסען.

מיט אכטונג **מ. ווייסוואַהל**

922 .16 בזשעזשינער 16

ווענדונג

צו דער פערוואַלטונג פון בעקער-צעך

צוליב דעם, וואָס איהר בענוצט לעצטענס טעראָר מיטלען אַקעגען די חברים-בעקער, וועלכע ווילען נישט געהערען צו אייערע רייהען, און איהר שיקט זיי אַריין פערשידענע קאָנטראָל-קאָמיסיעס און מען סטראַשעט זיי אין אייער נאָמען און מען שטעלט געגען זיי צונויפמען פערשידענע פּראָטאָקאָלען, ערקלערען מיר, דאָס מיר וועלען זיך ווענדען צו דער געהעריגער מאַכט, כדי אָנצונעהמען די געהעריגע שריט געגען אייערע טעראָר-מיטלען.

מיט אכטונג

משה פאַזנאַנסקי, מאיר גאָלדבערג.

מאַשין-מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סובאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בעקאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערניע

ב. וויינבערג

38 פּיעטריקאָווער 38

:-: טעל 143-82 :-:

אין די נאָהנטסטע טעג ערשיינט

אַ סענסאַציאָנעלע קאָמעדיע אין 5 אַקטען מיט אַנ׳עפּילאָג, בעאַרבייט אויך פאַר׳ן טעאַטער אונטער דעם טיטול:

„אַלטשטעטישער שותפות

— אָדער —

דער לאָדזער הערינג-פערבאַנד

אַנאָנסען אין „נײַעם פאָלקסבלאַט" האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג.

צו דער עפענטליכקייט!

הירדורך שטעלען מיר עפענטליך צום שאַנד-סלופּ די פערוואַלטונג פון בעקער-צעך (וואָסכאָדניאַ 57) פאַר זייער אַ דורכגעפיהרטע בײַ אונז די פאָריגע וואָך נאַכט-רעוויזיעס, ווייל מיר האָבען זיך נישט געקענט צופּאַסען צו זייערע פאָדערונגען. און אומזאָנסט זוכט נישט קיין שולדיגע, ווערענט איהר אַליין זענט די גרעסטע פערברעכער.

גלייכצייטיג טרעטען מיר אַרויס אַלס מיטגלידער פון אויבענדערמאָהנטען צעך.

עס פאָלגען די אונטערשריפטען:

יעקב צעפּעלינסקי, חיים נייפעלד, משה לאַנדסמאַן, גענענדעל פרייםאַן און יעקב ראַלניס.

לאָדז, דעם 28. יאַנואַר 1931.

רעכטס-פּובליציסט

י. איינפעלד

31 פּיעטריקאָווער 31

נעהמט אויף אינטערעסאַנטען אין אַלע געזעץ-ענינים. טעגליך פון 5 ביז 8 אָווענד.

יודישע דעלעגאציע ביים פרעמיער

שטעלונג פון פרעמיער סלאוועק צו די יודישע פאסטולאטען

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאניש פון אונזער סיים־קאָרעספּאָנדענט). היינט האָט פּרעמיער סלאַוועק אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון יודישען „קאָלאָ", די דעלעגאַציע איז בעשטאנען פון די דעפּוטאַטען ד"ר טהאָן און ראָזמאַרין. די קאָנפערענץ האָט געדויערט איבער אַ שעה צייט.

ד"ר טהאָן האָט געהאַלטען אַ לאַנגע רעדע, אין וועלכער ער האָט געשילדערט פאַר'ן מיניסטער די טרויעריגע לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ווירטשאַפטליכען און קולטורעלען זין. ד"ר טהאָן האָט ווייטער אַרויסגערוקט אַ רייה פאָסטולאַטען וועלכע דאַרפען דורך דער רעגירונג ערפילט ווערען.

פרעמיער סלאַוועק האָט געהאַלטען אַ לאַנגע ענטפער־רעדע אין וועלכער ער האָט געזאָגט, אַז די שטימונג צווישען פּאָליאַקען און יודען האָט זיך געענדערט צום גוטען, די רעגירונג וועט צוטרעטען שטופּענוויין צו ערפילען די פאָדערונגען פון די יודען אין ווירטשאַפטליכען געביט, קהלות־וועזען, און שול־וועזען. ווייטער האָט דער פרעמיער ערקלערט אַז ער וועט זיך בעקענען מיט די אַרויסגערוקטע פאָסטולאַטען פון דער יודישער „קאָלאָ". און וועט אָננעהמען צו זיי אַ שטעלונג. דאָס איז געווען די ערשטע קאָנפערענץ צווישען די יודישע פאַרשטעהער און דער רעגירונג. די קומענדיגע וואָך וועט פאָרקומען נאָך אַזאַ קאָנפערענץ.

14 דעפּוטאַטען פון „בעבע"

זאָלען אויסגעשלאָסען ווערען פון קלוב

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאניש פון אונזער סיים־קאָרעספּאָנדענט). אין ד יסיים־קולואַרען שמועסט מען, אַז ס'האַלט דערביי אַז 14 דעפּוטאַטען און 7 סענאַטאָרען זאָלען אויסגעשלאָסען ווערען פון קלוב, ווייל זיי האָבען נישט אַנטיילגענומען אין דער אָפּשטימונג וועגען בריסקער פאַרשלאַג, דער קלוב וועט פאָדערען, אַז זיי זאָלען בערעכטיגען זייער אָפּוועזענהייט ביי דער אָפּשטימונג.

וועגען אַטענטאַט אויפ'ן מאַרשאַל פּילסודסקי

היינט הויבט זיך אָן אין וואַרשא דער ריזיגער פראָצעס

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). מאָרגען דאָנערשטאָג הויבט זיך אָן דער ריזיגער פראָצעס וועגען דעם געפּלאַנטען אַטענטאַט אויפ'ן מאַרשאַל פּילסודסקי. ס'ווערען אָנגעקלאָגט פינף פּערזאָן, מיט דעם באַיאָוויעץ פון פּ.פּ.ס. יאַגאָדזשינסקי בראש, צום פּראָצעס האָבען זיך געמאָלדען דרייסיג אויסלענדישע זשורנאַליסטען מ'האָט גערעכענט אַז דער פּראָצעס וועט אָפּגעלעגט ווערען. ווי מען פערזיכערט אָבער וועט דער פּראָצעס יאָ פאָרקומען.

די סיים־קאָמיסיע איז שוין פערטיג מיט'ן ביודזשעט

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאניש פון אונזער סיים־קאָרעספּאָנדענט). היינט זענען פאָרגעקומען זיצונגען פון די ביודזשעט־קאָמיסיעס ביים סיים און סענאַט. די סיים־קאָמיסיע פערענדיגט שוין דאָס בעטראַכטען דעם ביודזשעט די סענאַט־קאָמיסיע הויבט ערשט אָן צו בעטראַכטען דעם ביודזשעט. אין דער סיים־קאָמיסיע זענען אָפּגעוואָרפען געוואָרען אַלע אויסבעסערונגען פון דער אָפּאָזיציע. ס'איז אָנגענומען געוואָרען די אויסבעסערונג פון די ב.ב.־דעפּוטאַטקע בערבעצקאַ, אַז די משפחות פון אָפיצירען אונטעראָפיצירען זאָלען בעקומען הנחות ביים פאָהרען מיט דער באהן.

אלס גענעראַל ־ רעפערענט פון ביודזשעט אויפ'ן פּלענום פון סיים זאָל בעשטימט ווערען דער געוו. מיניסטער מיעדזשינסקי.

דרייסטער באנדיטען־אנפאל אין מיטען טאג

צוגערויבט פאר 40 טויזענד זל. ציהונג אין ווארשא

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אויף אָסאָלינסקיך 8 האָט היינט אַ באַנדיט אין מיטען העלען טאָג אויסגעהאַקט אַ שויב אין יובילער־געשעפט פון טורטשינסקא און צוגענומען פאַר פערציג טויזענד זלאָטעס ציהרונג נישט קוקענדיג דערויף וואָס מ'האָט דעם רויבער באַלד נאָכגעיאָגט איז איהם געלונגען נעלם צו ווערען.

סענאַט - קאָמיסיע אפגעוואָרפען

דעם אוקראַאינישען פאַרשלאַג וועגען דער פּאַציפיקאַציע

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די אַדמיניסטראַטיווע קאָמיסיע פון סענאַט האָט היינט בעטראַכט דעם אוקראַאינישען פאָרשלאַג וועגען דער פּאַציפיקאַציע. דער רעפערענט ראָלע (ב.ב.) האָט פאָרגעלעגט אָפּצוואַרפען דעם פאָרשלאַג און די מאַטעריאַלען אָפּשיקען דעם אינערן־מיניסטער אויסצופאָרשען.

בעת דער ביודזשעט־דעבאטע אין סיים

וועלען אַרויסטרעטען ד"ר טהאָן, ראַטענשטרייך, ראָזמאַרין, זאמערשטיין

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). צו די ביודזשעט־דעבאַטען אין סיים האָט דאָס יודישע „קאָלאָ" צו דיספּאָזיציע 40 מינוט. ס'וועלען אַרויסטרעטען 4 יודישע דעפּוטאַטען: ד"ר טהאָן וועגען אַלגעמיינע ענינים, ראַטענשטרייך — וועגען ביודזשעט און פינאַנץ־ענינים, ראָזמאַרין — וועגען אַרבייטס־מיניסטעריום, זאָמערשטיין — בילדונג.

ראַהאַל - שטייער ווערט געהעכערט

פון 8 אויף 20 פּראַצענט

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאניש) היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון עקאָנאָמישען קאָמיטעט ביים מיניסטאָרען־ראַט מינ. ניגעבויער האָט פאָרגעלעגט צו העכערען דעם לאָקאַל־שטייער פון 8 פּראָצענט אויף 20 פּראָצענט. דאָס געלד זאָל געהען אויפ'ן בוי־פאָנד. ס'איז זיכער, אַז דער פאָרשלאַג וועט אָנגענומען ווערען.

בולגאריען וויל א גרויסע יוד. איינוואנדערונג

בולגארישע רעגירונג בעט יודען זיי זאלען איינוואנדערן קיין בולגאריען און דארט ענטוויקלען אינדוסטרי־צווייגען

ניו־יאָרק, 28. (יט"א טעלעגראַפיש).

דאָ ווײלט איצט פון קאַרנעדזשי־פאָנד דער געוועזענער בולגאַרישער פּרעמיער־מיניסטער סטאַריאַן ראָמאַשעווסקי, וועלכער האָט קאָנפערירט מיט'ן יודיש־אַמעריקאנער קאָמיטעט.

אין אַנ'אינטערוויאו מיט'ן פאָרשטעהער פון יט"א האָט דער גאַסט ערקלערט:

„דאָס אָרימע אָבער האָפנונגספולע בולגאַרישע פאָלק, וועלכעס ליידט פון די נאָכוועהענישען פון דער מלחמה, שיקט אַנ'איינלאַדונג צו די יודען אין רומעניען און אין פּוילען, צו קומען זיך בעזעצען אין בולגאַריען, מיטהעלפען אויפבויען אַ גוט־פּראָספּערירענד לאַנד. מיר בולגאַרען, זענען פריי פון אַנטיסעמיטיזם, וואָס בעהערשט אייראָפּע. די 50 טויזענד יודען, וועלכע וואוינען אין אונזער לאַנד, געניסען פון פולער גלייכבערעכטיגונג. מיר זענען שטאָלץ דערמיט, וואָס אונזער רעגירונג סובסידירט דאָס העברעאישע שול־וועזען.

מיר זענען גרייט פריינדליך אויפצונעהמען מעהר יודען, ווייל מיר ווייסען וועגען זייער אונטערנעהמערישקייט. זאָלען די יודען אונז העלפען אויפבויען אינדוסטרי־צווייגען, בעזונדערס טעקסטיל־אינדוסטרי, ווי זיי האָבען עס געמאַכט אין אַנדערע לענדער. מיר וועלען נישט בעגרעניצען די יודען זיך צו פערנעהמען מיט וואָסערע געשעפטען זיי וועלען נאָר וועלען.

מיר גאַראַנטירען די יודען פולע רעליגיעזע פרייהייט, שוץ און קולטורעלע זעלבסטשטענדיגקייט.

אין בולגאַריען קאָן זיך אַנ'עמיגראַנט לייכטער איינאָרדנען ווי אין ערגיץ אַנדערש.

31 מענשען זענען פערוואונדעט געווארען

200 טויזענד מענשען האבען זיך פערזאמעלט בעת דער אויפנאהמע פון בעפרייטען גאנדהי

לאָנדאָן, 28 (טו) כדי צו הערען די ערשטע עפענטליכע רעדע פון גאַנדהין נאָך זיין בעפרייאונג האָבען זיך אין באָמביי צונויפגעזאַמעלט אַנ'עולם פון 200 טויזענד מענשען. ס'האָט געדויערט אַ שעה צייט ביז גאַנדהי האָט זיך געקענט צושטופּען צו דער טריבונע. סוף־כל־סוף האָט גאַנדהי ביי אַזאַ ריזיגער מאַסע נישט געקענט רעדען. ביי דעם געשטויס זענען 31 פּערזאָן פערוואונדעט געוואָרען. איין פרוי איז צוטרעטען געוואָרען אויף טויט.

וועגען פּויליש־דייטשען קאנפליקט אין גענף

ערקלערונג פון פּוילישען אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי

פּאַריז, (טו)! דער פּוילישער אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי האָט פאַר זיין אָפּפאָהרען פון פּאַריז קיין וואַרשאַ געגעבען אַ היגער צייטונג אַנ'ערקלערונג וועגען זיינע גענפער איינדרוקען. זאַלעסקי האָט געזאָגט, אַז ער איז זעהר צופרידען פון דעם אויסגאַנג פון דייטש־פּוילישען קאָנפליקט אין גענף, פון אַ זיג פון דעם אָדער יענעם צד קען קיין רייד נישט זיין. דער גאַנצער קאָנפליקט איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם פעלקער־ליגע־ראַט, און ס'איז צושטאַנד געקומען אַ קאָמפּראָמיס אַזוי ווי ביי יעדען שידס־געריכט.

—‖:o:‖—

שווערע ערדציטערניש אין אלבאניען

איינגעפאַלען א בריק און פיל הייזער

לאָנדאָן, 28. (טו) לויט די נייעסטע ידיעות אין אַלבאַניען פאָרגעקומען אַ נייע שווערע ערד־ציטערניש. אין באָריצאַ איז איינגעפאַלען אַ קירך און פיל הייזער. צוויי אַעראָפּלאַנען זענען אַרויסגעפלויגען אויס פּיראַנאַ כדי אָפּצוגעבען אַ בעריכט איבער דער אויסשפּרייטונג פון דער ערד־ציטערניש, ווייל די טעלעגראַפישע פערבינדונג איז איבערגעריסען געוואָרען.

ביז איצט ווייסט מען וועגען 4 טויטע.

די רעוויזיע פון יונג־פּלאן

ווערט היי־יאָהר נישט פאָרקומען

לאָנדאָן, 28. (טו). אין די קרייזען פון דער ענגלישער דעלעגאַציע אין גענף פערזיכערט מען, אַז ס'איז געלונגען צו איבערצייגען די דייטשע דעלעגאַציע אַז זי זאָל היי־יאָהר נישט בעריהרען ד יפראַגע פון דער רעוויזיע פון יאָנג־פּלאַן. אין דער דאָזיגער פראַגע זענען פאָרגעקומען אונטערהאַנדלונגען צווישען דער דייטשער און ענגלישער דעלעגאַציעס.

נישט געלונגענער עלילת דם אין פּראג

בעפרייט די צוויי בעשולדיגטע יודען

פּראָג, 28. (יט"א טעלעגראַפיש). אין היגען קרייז־געריכט האָט זיך פערענדיגט אַ סענסאַציאָנעלער עלילת־דם פּראָצעס געגען צוויי יודישע הויזירער, וועלכע זענען געווען בעשולדיגט אין צאַפּען בלוט ביי צוויי קריסטליכע קינדער.

דיביידע קינדער האָבען אָבער אין געריכט דערצעהלט, אַז אַ לעהרערין און נאָך עפּעס איינער האָבען זיי אָנגערעדט צו דעם בלוט־בלבול.

דער פּראָקוראָר האָט דעריבער צוריקגעצויגען די בעשולדיגונג זיינע און ערקלערט אַז די שולדיגע ווערען צוגעצויגען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

די צוויי יודען זענען בעפרייט געוואָרען.

פאלעסטינא־דרייוו אין אמעריקא

ניו־יאָרק, 28. (יט"א טעלעגראַפיש). אונטער'ן פאָרזיץ פון ד"ר אַדלער איז פאָרגעקומען די קאָנפערענץ וועגען פּאַלעסטינא־דרייוו.

עס זענען געקומען 400 דעלעגאַטען. די סומע פון 2 מיט אַ האַלבען מיליאָן דאָלאַר זאָל געזאַמעלט ווערען ביזן חודש יוני.

שול־פעריען

דעם 1, 2 און 3 פעברואַר

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאָניש) דאָס בילדונגס־מיניסטעריום האָט פעראָרדענט איבערצורייסען די שול־למודים אין אַלע שולען צווישען די 2 האַלב־יאָהרען ד.ה. דעם 1. 2. און 3 פעברואַר.

א צעהניאָהריגער ווירטשאַפטס־פּלאן

ווערט צוגעגרייט אין דייטשלאנד

קעלן. אויף אַ פערזאַמלונג פון די קריסט־ליכע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען איז קאַנצלער ברינינג אַרויסגעטרעטען מיט אַנ'ערקלערונג וועגען אַ רייה וויכטיגע פראַגען פון פּאָליטיק און ווירטשאַפט. די אויספיהרונגען פון קאַנצלער האָבען אַרויסגערופען אַ גרויסע סענסאַציע.

דער קאַנצלער האָט אָנגעוויזען, אַז די דייטשע רעגירונג מוז יעדע ווייל ביי דער איצטיגער צייט בויען טאָמעס, כדי צו פערהיטען דאָס לאַנד פאַר אַ ווירטשאַפטליכער קאַטאַסטראָפע. עס איז אַלזאָ געקומען די העכסטע צייט אויפצושטעלען איין גרויסען איינהייטליכען פּלאַן, וואָס זאָל אַרומנעהמען אַ פעריאָד פון לכל הפחות צעהן יאָהר. ס'איז אוממעגליך דעם פּלאַן פאָרלויפיג איינגאַנצען צו פּער־עפענטליכען, ווייל אַנדערש וועט מען זיך נישט קענען ריהרען פון אָרט.

אין משך פון חודש פעברואַר, האָט דער קאַנצלער ערקלערט, וועט דער דייטשער פּאַרלאַמענט שטעהען פאַר דער נויטווענדיגקייט אַנצונעהמען גאָר וויכטיגע ענטשיידונגען. די רעגירונג וועט ענטשיידען קעמפען פאַר דער ווירטשאַפטליכער קאָנסאָלידאַציע פון דער מלוכה, אָבער גלייכצייטיג וועט זי קעמפען אויך פאַר דער דעמאָקראַטיע אין לאַנד.

מיט די לעצטע ווערטער האָט דער קאַנצלער געמיינט, אַז ביים דורכפיהרען דעם גרויסען ווירטשאַפטליכען פּלאַן וועלען בעקעמפט ווערען סיי די עקסטרעמע רעכטע, סיי די עקסט־לינקע.

Dr. med. RACHELA Lewi
Żeromskiego 24, tel. 142-72
ספּעצ. קינדער - קראַנקהייטען.

לאדז, 29 יאַנואַר 1931

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאדז, 29 יאַנואַר 1931

אַנ'איינהייטליך ווירטשאַפטליך פּראָגראַם

די שריט, וועלכע די רעגירונג נעהמט אַן פון צייט צו צייט אויפ'ן ווירטשאַפטליכען געביט, טראָגען אַלע סימנים פון פּאָליטישען און ווירטשאַפטליכען אָפּאָרטוניזם, פון צופּאַסען זיך צו די נויטען פון מאָמענט, וועלכע וואַרפען זיך שוין צופיל אין די אויגען אַריין, אַזוי ווי אָבער די שריט זענען נישט געבויט אויף קיין דורכגעטראַכטען און קאָנסעקווענטען פּראָגראַם, איז דעריבער אומפערמיידליך אַז אין פיל פאַלען זענען זיי אינגאַנצען אומנוצליך און פאַלש.

דאָס שאַפען אַזאַ פּראָגראַם האָט מיט אַ יאָהר צוריק אָנגעקינדיגט דער געוו. מיניסטער קוויאַטקאָווסקי. אָבער קיינמאָל האָט מען אַזאַ פּראָגראַם נישט געפּרובט ווירקליך צו שאַפען, כל זמן אין פּוילען איז געווען דער פינאַנציעלער ראַטגעבער ה' דעוועי, האָט די עפענטליכע מיינונג אין איהם געזעהען דעם מאַן, וועלכער וואַכט איבער די ווירטשאַפטליכע אינטערעסען פון לאַנד, אָבער דעוועי האָט געהאַט בלויז אַנ'אויפגאַבע אָפּצוהיטען דעם אופן פון בענוצען די אַמעריקאַנישע הלוואה און די ווירטשאַפטליכע אינטערעסען פון פּוילען האָבען איהם געאהרט בלויז אויף אַזוי פיל, וויפיל דאָס האָט געפאָדערט די זיכערקייט פון דער דאָזיגער הלוואה.

און אַפילו די עצות, וועלכע עס האָט געגעבען דעוועי און וועלכע פריהער פאַר איהם האָט געגעבען קעמערער, דהיינו, וועגען דער שטייער־רעפאָרם, זענען נישט איינגעפיהרט געוואָרען אין לעבען, נישט ... וואָס אונזער אויסערסט שעדליך שטייער־סיסטעם רואינירט סיסטעמאַטיש דעם האַנדעל און אינדוסטריע, וועלכע וועגעטירען אין זעהר שווערע בעדינגונגען צוליב מאַנגעל אין קאַפּיטאַל. אין דער הינזיכט פון שטימען געהט מען דאָך אויף דער ליניע פון קלענסטען ווידערשטאַנד און מ'בענוצט זיך מיט דריגגענדע מיטלען (אַ שטייגער דאָס איינציהען דעם פערמעגען־שטייער, וואָס איז אויסגעמאָסטען געוואָרען פאַר 10 יאָהר צוריק).

דער כאַאָס, וואָס הערשט אויף דעם דאָזיגען געביט, איז מעגליך נאָר אַ דאַנק דער אַבסאָלוטער אַפּאַטיע און אומעכטיגקייט פון די רעגירונגס־פּאַקטאָרען אויך וויפיל עס האַנדעלט זיך וועגען שטייער־רעפאָרם און וואָס דריגגט אַרויס פון דעם נישט געהעריגען אָפּשאַצען די בעדייטונג פון די ווירטשאַפטליכע פּראָבלעמען אין לעבען פון דער מלוכה.

אַ דראָהענדער סימפּטאָם איז דעריבער די גלייכגילטיגקייט פון די אָנגעריפענע ווירטשאַפטליכע ספערען, דאָס צוגעוואוינען זיך צום געדאַנק, אַז זייערע אינטערעסען און די אינטערעסען פון דער מלוכה זענען אין גרונד פערשידענע און געגענזעצליכע. עס פערשטאַרקט זיך דאָס געפיהל פון ווירטשאַפטליכער אומזיכערקייט, ס'פערשווינדעט די פּריוואַטע איניציאַטיוו. אַנשטאָט דעם, די מלוכה זאָל זאָרגען פאַר דער רעגירונג פון דער פּריוואַטער ווירטשאַפט, לאָזט זיך בעמערקען אַ פולשטענדיגע גלייכגילטיגקייט. בלויז דער ווירטשאַפטליכער אָפּאָרטוניזם בעמערקט נישט די פאָלגען פון אַזאַ מצב. און די פאָלגען לאָזען זיך שוין בעמערקען — די הכנסות פון דעם מלוכה־אוצר ווערען אַלץ קלענער.

עס איז דעריבער פערשטענדליך, וואָס מענשען מיט אָפענע אויגען אויף דער ווירטשאַפטליכער לאַגע פאָדערן אַלץ דרינגליכער עס זאָל ענדליך אויסגעאַרבייט ווערען אַנ'איינהייטליך ווירטשאַפטליך פּראָגראַם. נאָר אַזאַ פּראָגראַם וועט אַרויספיהרען אונזער ווירטשאַפטליכע פּאָליטיק פון די זיגזאַגען, אויף וועלכע זי געהט שוין זייט יאָהרען.

ס'איז שווער ביי דער געלעגענהייט נישט אָנצווייזען, אַז ביים ענטשיידען אונזערע ווירטשאַפטליכע פראגע בעמען יודען כמעט נישט קיין שום אַנטייל, ווען מען נעהמט אין בעטראַכט, וואָסער ראָלע די יודען שפּילען אין דער פּוילישער אינדוסטריע און האַנדעל, מוז מען קומען צום אויספיהר, אַז די אָבסטינענץ, וואָס איז די יודען אָנגעוואָרפען, איז אַ לוקסוס, וועלכען פּוילען קאָן זיך נישט ערלויבען.

נ. ד.

—=:O:=—

דער'הרג'עט דעם פאָטער און שוואָגער

צוליב אַ סכסוך וועגען אַ ירושה

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאָניש).

צוליב אַ ירושה־סכסוך ווע:ען עטליכע מאָרגעס לאַנד האָט דער פּויער ווינצענטי יאַבלאָנסקי אין דאָרף קיקאָלאַ, ליפּנער פּאָוויאַט דערשאָסען זיין פאָטער וואַלענטי, זיין שוואָגער מאַלעצקי און שווער פערוואונדעט זיין שכן גאַבריכאָוויטש, וועלכער האָט געוואָלט ענטוואָפענען דעם מערדער, דער שרעקליכער פערברעכער איז אַרעסטירט.

דער „נאַכט־גאַלאָפּ“ אין סיים

נאָך דער ערקלערונג פון פּרעמיער סלאַוועק וועגען דעם ענין בריסק

ווענען דער גרויסער ליל שמורים אין סיים, ווען דער פּרעמיער פולק. סלאַוועק האָט געגעבען זיין ערקלערונג וועגען דער מעשה בריסק, שרייבט דער „ראַבאָטניק“:

„די ערקלערונג פון פּרעמיער סלאַוועק האָט געמאַכט אַ סוף צו די אָנקינדונגען פון פערשידענע „שעהנגייסטער“ פון סאַנאַציע־לאַגער, אַז די אויספאָרשונג וועט „מיט דער פולער זיכערקייט“ דורכגעפיהרט ווערען, אַז די רעגירונג שטרעבט צו אַנ'אָביעקטיווער אויפקלערונג פו דעם גאַנצען ענין“ א. א. וו. א. א. וו.

„די אויפפיהרונג פון די דעפּוטאַטען פון ב. ב. וועלכע האָבען פערנומען די ערשטע בענק, איז געווען אַ צוגרייטונג פון באָדען“ פאַר דעם הער סלאַוועק; די אויפפיהרונג איז בעשטאַנען אין „כייכיקען“, וואָס דאַרף, ווייזט אויס, לויט דער מיינונג פון די דאָזיגע „דזשענטעלמענען“ אויסדריקען אַ „פיינע איראָניע“, אויף יעדען פאַקט האָט אַ טייל פון די ב. ב. דעפּוטאַטען געענטפערט מיט אַ געלעכטער, אַפילו ווען דער פאַקט האָט זיך בעצויגען אויף מענשליכע ליידען אָהן יעטוועדע בעמערקונג און אויספיהר.

„דאָס לאַכען פון ב. ב. בעת דער נאַכט־זיצונג איז געווען אַ רעאַקציע פון דעם „רעגירענדען“ לאַגער אויף די פּראָטעסטען, אויפרופען און אַפּעלען פון די פאָרשטעהער פון דער וויסענשאַפט און ליטעראַטור. איבריגענס האָבען די אויפרופען און אַפּעלען גופא, אַפילו איבאייינעם מיט דעם ענטפער פון פּראָפ. קושינשאַנאָווסקי אויפ'ן בריף פון די קראָקאָווער פּראָפעסאָרען, בעקומען לויט דער „טיפער“ אויפפאַסונג פון ה' יאַן פּילסודסקי דעם נאָמען... „היסטעריע“.

די רעדעס פון די פאָרשטעהער פון דער אָפּאָזיציע זענען נישט אָפּגעשלאָגען געוואָרען, נישט אַפילו קוועסטיאָנירט געוואָרען און קיין שום הינזיכט דורך די ה"ה פּילסודסקי און פּאָסכאַלסקי, דער לעצטער האָט עפּעס אַ פּאַטעטישען און פאַלש־סענטימענטאַלען אופן פון רעדען, וואָס מאַכט אַ מאָדנע און נישט זעהר ערנסטען איינדרוק, ער פּאַסט זיך, ווייזט אויס, צו צום דורכשניטליכען ניוואָ פון זיין קלוב.

„פּאַרוואָס איז דער ה' מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי געקומען אויפ'ן איינפאַל צו פיהרען די זיצונג אַ גאַנצע נאַכט? — ס'איז שווער צו טרעפען. די דאָזיגע מאָדנע „מזרח־באַלעוודיגע“ אויפפאַסונג פון פּאַרלאַמענטאַריזם, צוזאַמען מיט דעם אומאויפהערליכען געפילדער פון די ב. ב. דעפּוטאַטען זאָגען אָן אַ שלעכטע צוקונפט פאַר דעם דאָזיגען סיים, וועלכער איז געשאַפען געוואָרען דורך די סטאַראָסטעס ד. 16־טען נאָוועמבער 1930.

„מ'האָט אונז אינפאָרמירט (פערטרויליך), אַז ס'איז געקומען אַ בריף פון די ווייטע ים'ען. ווי מען אינפאָרמירט מאַכט דער מחבר פון בריף — דעלרקאָט גערעדט — מיט'ן בעקאַנטען סטיל אויסריידען די „ספער־ען“, אַז בעת דער בודזשעט־סעסיע זענען זיי מסכים געווען צו בעהאַנדלען אַנדערע פראַגען אויסער דעם בודזשעט. אָט די אַלע אַנדערע פראַגען האָבען געדאַרפט אין דער קורצסטער צייט ערלעדיגט ווערען און דער וועג פאַר'ן בודזשעט האָט געדאַרפט פריי געמאַכט ווערען. אָט דאָס איז געווען די סבה פון דעם „גאַלאָפּ אין דער נאַכט“.

—=[][][]=—

נישט קיין פּאָליציי, נאָר אַ שייקע באַנדיטען

אַזעלכעס האָט פּאַסירט אין אַנ'אַמעריקאַנער שטאַדט

די שטאָט גלעסבאָרא אין אַמעריקאַ איז די טעג געבליבען אינגאַנצען אָהן פּאָליציי, דאָס איז געשעהן אַ דאַנק דער פעראָרדנונג פון דעם נייעם פּרעזידענט, וועלכער האָט ערקלערט אין שטאָטראַט, אַז ער לאָזט פונאַנדער דעם גאַנצען פּאָליציישען קאָרפּוס און צו די בירגער האָט ער אַרויסגעלאָזט אַנ'אויפרוף, אין וועלכען עס איז געזאָגט געוואָרען, אַז ס'איז גלייכער פאַר דער שטאָט צו בלייבען אינגאַנצען אָהן פּאָליציי, איידער צו האָבען אַ פּאָליציי, וואָס שטעהט אין דעם ענגסטען קאָנטאַקט מיט דער פערברעכערישער וועלט.

די געגנער פון פּרעזידענט ערקלערען זיין האַנדלונג מיט אַנדערע מאָטיווען, דהיינו, זיי טענה'ן, אַז זיין טאַט איז ער בעגאַנגען צוליב דעם, ווייל ער וויל אַלע פּאָסטענס בעזעצען מיט אייגענע מענשען.

די פעראָרדנונג פון פּרעזידענט האָט באַלד געגעבען רעזולטאַטען, די צאָהל פערברעכענס אין דער שטאָט האָט זיך שטאַרק פערגרעסערט.

די אויפגערעגטע פּאָליציאַנטען האָבען פאָרגעשטעלט דעם גאַנצען ענין דעם גובערנאַטאָר רוזוועלט, וועלכער האָט געשיקט אַ ספּעציעלע קאָמיסיע אויסצופאָרשען די פערהעלטענישען אין דער פּאָליציי פון גלעסבאָרא, און אָט האָט די קאָמיסיע ענטדעקט, אַז די פערהעלטענישען אין דער פּאָליציי שטייגען אריבער די מנהגים פון דער טשיקאַגאָער אונטערוועלט, אַז דאָס איז נישט קיין פּאָליציי, נאָר אַ חברה באַנדיטען און אויסוואורפען. דער שריט פון פּרעזידענט איז אַלזאָ געווען פולקאָם בערעכטיגט.

ביז עס וועלען אָנגענומען ווערען נייע פּאָליציאַנטען איז אין שטאָדט איינקוואַרטירט געוואָרען אַנ'אָפּטיילונג פּאָליציי.

נישט לאָזען זיך איינשלינגען פון דער אַסימילאַציע

דער פריהמאָרגען לכבוד די יודישע שרייבער אין ווילנע

אין ווילנע איז די טעג פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון יודישען פּען־קלוב אין פּוילען. עס זענען געקומען צום צוזאַמענפאָהר אַ רייהע אָנגעזעהענע יודישע שריפטשטעלער פון וואַרשאַ און אַנדערע שטעט. לכבוד די געסט איז אין ווילנער פאָלקס־טעאַטער איינגעאָרדענט געוואָרען אַ ליטעראַרישער פריהמאָרגען.

דער פריהמאָרגען האָט צוגעצויגען אַ גרויסען עולם פון יודישע אינטעליגענץ און אַרבייטער.

נאָך דעם אַריינפיהר־וואָרט פו זלמן רייזען, וועלכער שטעלט פאַר'ן עולם פאָר די וואַרשאָווער געסט, האַלט ד"ר ווייכערט אַ קורצען רעפעראַט: „די מיסיע פון יודישען שריפטשטעלער“. די לאַגע וואָס איז געשאַפען געוואָרען נאָך דער צעטיילונג פון דער צאַרישער אימפּעריע האָט געשאַפען נישט נאָר געאָגראַפישע גרענעצען, וואָס האָבען צעריסען דעם אַמאָליגען גרויסען יודישען קיבוץ, נאָר האָט אויך אַרויסגעבראַכט אַנדערע קולטור־בעדינגונגען. אויב מיר האָבען פאַר דער מלחמה געהאַט אַנ'אידעאישע אַסימילאַציע שטעהען מיר איצט פאַר אַ פּראַקטישער אַסימילאַציע וואָס דראָהט צו ווערען די גרעסטע סכנה פאַר דער ענטוויקלונג פון דער יודישער קולטור. ביים איצטיגען מאָמענט שטעהען מיר פאַר דער זעהר וויכטיגער אויפגאַבע, נישט צו לאָזען זיך איינשלינגען פון דער אַסימילאַציע. מיר דאַרפען אָנהייבען אַנ'אַקטיוועך קאַמף פאַר דער יודישער קולטור און דער יודישער שפּראַך. דער יודישער שריפטשטעלער טאָר נישט שטעהען פונדע־ווייטען נאָר דאַרף אין דער ערשטער רייהע קעמפען. ס'איז נויטיג אַ קאָנטאַקט צווישען דעם גרויסען לייענער־עולם און דעם שריפטשטעלער. דער שריפטשטעלער דאַרף אַראָפּנידערען פון אָלימפּ און זיך אָפּטונקען אין לעבען.

דאַן האַלט אַ רעפעראַט בחמן מייזיל:

ס'איז צושטערט געוואָרען די אידיליע אין דער יודישער ליטעראַטור. אַמאָל איז געווען איין גרויסע שרייבער־משפחה, מיט אַ זיידען, מיט טאַטעס, פעטערס א. ד. גל. אין משך פון עטליכע יאָהר איז אויסגעשטאָרבען ד' ימשפחה. זי האָט אָבער איבערגעלאָזען גוטע יורשים, די יודישע ליטעראַטור האָט זיך בררייט פונאַנדערגעוואַקסען, ס'זענען אויסגעוואַקסען נייע יודישע קיבוצים מיט אַ נייער יודישער ליטעראַטור. פערשידענע עלעמענטען האָבען אונז געוואָלט איינשמועסען, אַז ס'זענען דאָ איצט דריי יודישע קולטורען: וואַרשע, מאָסקווע, ניו־יאָרק, ניין. עס איז נאָר דאָ איין אַלוועלטליכע יודישע ליטעראַטור, וואָס ווערט נישט צוריסען דורך גרעניצען און ימען.

מען קען נישט זאָגען, אַז דער שרייבער איז אַ ראַטעןפערבאַנדישער, דען אַנ'אַמעריקאַנער, דער אַ וואַרשעווער. אַלע זענען זיי שעפער פון דער יודישער ליטעראַטור, מיר דאַרפען קעמפען פאַר דער איינהייטליכקייט פון דער יודישער קולטור.

קאַדיע מאָלאָדאָווסקי לייענט צוויי פּרעכטיגע לידער: „אַ גאַס אין יאָהר 1930“ און „דרעדנאָאוס“. די לידער רופען אַרויס בעגייסטערונג ביים עולם, דאַן לייענט די דיכטערין עטליכע וואונדערבאַרע קינדער־מעשיות, וועלכע שטאַרקען נאָך די התפעלות פון עולם פאַר דער דאָזיגער קינסטלערין.

אהרן צייטלין מאַכט אַ רושם מיט זיין פּאָעמע „שבתי־צבי“. צום סוף בעקומט דאָס וואָרט מלך ראַוויטש, וועלכער קריטיקירט אין א טעמפּעראַמענטפולער רעדע אייניגע ראַטענפערבאַנדישע יודישע שרייבער. אַ קינסטלער קען נישט שרייבען לויט דעם לעצטען פּאַרטיי־צירקולאַר. זיין געבאָט איז דאָס אייביגע און נישט פערבייגעהענדיגע.

דער פריהמאָרגען האָט זיך פערוואַנדעלט אין אַ גרויסער מאַניפעסטאַציע פאַר דער נייער יודישער קולטור און אויפגעהויבען דעם מוט אין קאַמף פאַר דער יודישער שפּראַך, ליטעראַטור און יודישע קולטור־אינסטיטוציעס.

„טאַנצענדיגע פיס — דער וועג פון מיין לעבען“

ווי אַזוי עס זענען געפעלשט געוואָרען די מעמואַרען פון דער בעריהמטער טענצערין פּאַוולאָווא

דער אומגעריכטער טויט פון דער וועלט־בעריהמטער רוסישער טענצערין פּאַוולאָווא האָט געמאַכט אַ גרויסען רושם, און די צייטונגען ברענגען פערשידענע עפּיזאָדען פון איהר לעבען, צווישען אַנדערען -- אַ מעשה מיט אַ פעלשונג פון איהרע מעמואַרען.

מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק האָט זיך פּלוצלונג אין דייטשלאַנד בעוויזען אין די שויפענסטער פון אַלע גרע... בוכהאַנדלונגען א וואונדער שעהן בוך אונטער'ן טיטול „טאַנצענדיגע פיס — דער וועג פון מיין לעבען“.

דאָס זענען געווען די מעמואַרען פון אַננאַ פּאַוולאָוואַ.

אַננאַ פּאַוולאָווא האָט גראָד געהאַט דענסטמאָל גאַסטראָלירט אין דייטשלאַנד און אייגער פון איהרע דייטשע פערערער האָט איהר אונטערגעטראָגען איהר אייגענעם מעמואַרען־בוך אין אַ גאָלדענעם איינבאַנד.

די טענצערין איז געוואָרען נאָך מעהר ווי איבערראַשט, ווייל זי האָט קיינמאָל אין איהר לעבען נישט געהאַט געשריבען וועלכע נישט איז מעמואַרען.

זי האָט זיך באַלד געווענדעט צו דעם זעהר אָנגעזעהענעם פערלאַג פון דרעזדען, וואָס האָט די מעמואַרען איהרע געהאַט אַרויסגעגעבען, מיט אַנ'אָנפראַגע ווי אַזוי דער פערלאַג איז געקומען צו איהר בוך וועלכען זי האָט קיינמאָל נישט געהאַט געשריבען.

האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער פערלאַג האָט דעם דאָזיגען בוך געקויפט ביי דער ענגליש־אַמעריקאַנער נייס־געזעלשאַפט אין לאָנדאָן. איינער אַ פיפיקער מיטאַרבייטער פון דער דאָזיגער געזעלשאַפט האָט אויפ'ן סמך פון די מעהרערע אינטערוויאוען מיט אַננאַ פּאַוולאָוואַ געהאַט צונויפגעשטעלט דעם גאַנצען „לעבענס־גאַנג“ פון פּאַוולאָוואַ „טאַנצענדיגע פיס“ און עס אַרויסגעגעבען פאַר איהרע אייגענע עראינערונגען.

דער פערלאַג פערשטעהט זיך האָט באַלד אָפּגעשטעלט דעם פערקויף פון דעם לוקסוס־בוך, וועלכער איז שוין אַגב געווען כמעט אויספערקויפט.

* * *

אַגב וועגען ליטעראַרישע פעלשונגען, וואָס איז אַ גאַנץ פערשפּרייטער מין ליטעראַטור:

דער בעריהמטער פראַנצויזישער ראָמאַניסט פון פאָריגע יאָהרהונדערט פּראָספּער מערימע האָט געהאַט פערפאַסט אַ פּאָר ביכער לידער און רייזע־איינדרוקען פון די פעלקער, וואָס בעוואוינען דעם אילירישען האַלב־אינזעל אויפ'ן באַלקאַן.

אין דער אמתן אָבער האָט מערימע בלויז געהאַט בדעה צו בעזוכען אָט דעם האַלב־אינזעל, אָבער אַזוי ווי עס האָט איהם געפעהלט געלד פאַר זיין שטודיום רייזע — האָט ער בעשלאָסען צוערשט אָנשרייבען די רייזע־איינדרוקען, ווי אויך אַ בוך לידער פון יענעם לאַנד און פאַר דעם בעקומענעם געלד ערשט מאַכען זיין ר...

דער דאָזיגער פּרוב איז איהם זעהר געלונגען און מערימע איז ביז'ן טויט געבליבען שטאָלץ אויף אָט דער פעלשונג זיינער.

אָבער די פעלשונגען זענען געווען אַזוי געלונגען, אַז אַפילו פּושקין האָט גאַנצע 15 „אילירישע לידער מרימעס איבערגעזעצט אויף יודיש.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

נעכטיגע זיצונג פון שטאט-ראט

אנגענומען דעם צוגאב-בודזשעט

די נעכטיגע זיצונג פון שטאט־ראט איז געווען א זעהר קורצע, זי האט געדויערט 10 מינוט, אויף דער טאג־ארדנונג האט זיך געפונען איין פונקט וועגען צוגאב־בודזשעט אויפ'ן יאהר 31־1930.

ס'האט זיך געווארפען אין די אויגען וואס פרע־זעס האלצגרעבער איז נישט געווען אנוועזענד אויף דער נעכטיגער זיצונג. דעם אומשטאנד האט מען קאמענטירט מיט די קלאנגען וועגען דעם, אז עס זאלען פארקומען ענדערונגען אין פרעזידיום פון שטאט־ראט, וועלכער דארף געוועהלט ווערען אויף דער הייגטיגער זיצונג.

דעם צוגאב־בודזשעט האט ר'עפערירט ראטמ. הארטמאן (פ.פ.ס.) די צוגאב־קרעדיטען בעטרעפען די סומע פון 4.669,000 זלאטעס. דאס געלד איז אויסגעגעבען געווארען אויף איבוועסטיציע־ארבייטען, און פערשידענע אנדערע שטאטישע בעדערפנישען. כאראקטעריסטיש איז דערביי אז דער מאגיסטראט האט איינגעצויגען מיט א מיליאן זל. מעהר פערלעגענע שטייערען, ווי ס'איז געווען פאר־אויסגעזעהען אין בודזשעט.

ראטסמאן פייפער (ב.פ.ר.) האט ערקלערט אז זיין פראקציע וועט אזוי גוט ווי ביים הויפט־בודזשעט שטימען געגען צוגאב־בודזשעט.

צום ווארט האט זיך מעהר קיינער נישט גע־מאלדען און דער צוגאב־בודזשעט איז אנגענומען געווארען אין אלע 3 לעזונגען. דער גאנצער בודזשעט פון דער שטאט לאדז אויפן יאהר 31־1930 האט אלזא בעטראפען די סומע 45.716.000 זל.

נישט געלונגענער באנדיטען-אנפאל אויף א יוד. אינקאסענט

באנדיטען ווילען צורויבען א טעקע מיט געלד אבער דאס געלונגט זיי נישט

(2) אויף דווארסקא גאס איז נעכטען געגאנגען דער אינקאסענט משה שווארצמאן, פון קילינסקי 19, כדי אוועקצושיקען מיט דער פאסט קיין ווארשא א סומע געלד. אין דער טעקע וואס שווארצמאן האט ביי זיך געהאט האט זיך געפונען 5470 זל. פלוצלונג איז צוגעגאנגען א פערשוי'ן און שווארצמאנען מיט א הארטען געגענשטאנד דערלאנגט איבער'ן קאפ. שווארצמאן האט זיך בעגאסען מיט בלוט. אבער אריענטירענדיג זיך, אז ער האט צו טון מיט א באנדיטען־אנפאל האט ער מיט ביי'ד'ע הענד געהאלטען די טעקע מיט געלד און זיך גע־ראנגעלט מיט'ן באנדיט ביז ס'זענען אנגעקומען אויף זיינע הילפס־געשרייען מענשען, דער באנ־דיט איז אנטלאפען און ס'איז איהם נישט געלונגען צו כאפען. שווארצמאנען האט די פאגאטאווי ער־טיילט הילף.

סענסאציאנעלע האזארד-אפערע

ס'רוב קרבנות פון דער אפערע זענען שילער

(2) אין די לעצטע טעג איז אין לאדז ענטדעקט געווארען א סענסאציאנעל עהאזארד־אפערע, אין וועלכער ס'זענען אריינגעצויגען געווארען פיל שול־יוגענד.

פאראיאהרען איז אויף ציגלגאס 39 געווען א עקספעדיציע־געשעפט פון די בר. הילדעסהיים. ווען דאס געשעפט איז ליקווידירט געווארען איז אינ'ם זעלבען לאקאל איינגעארדענט געווארען א „ספארט־סאלאן" צו שפילען אין פינג־פאנג. די בעזוכער זענען געווע זמייסטענס פון שול־יוגענד, ביסלעכ־ווייז אבער האבען זיך דארט בעוויזען יוגנגלייט, וועלכע האבען אנגעהויבען שפילען אין פינג־פאנג אויף געלד און אריינגעצויגען אין געלד־שפיל אויך די שול־יוגענד, און ס'זענען שוין געווען פאלען אז שילער וואס האבען פערשפילט האבען פערקויפט זייערע לערן־ביכער און אפילו פערשפילט זייער שכר למוד וואס זיי האבען געזאלט איינצאהלען אין שולע.

מיט דעם ענין האט זיך פעראינטערעסירט דאס שול־קוראטאריום וועלכע האט פארגעטראגען פאר דער שטאטישער סטאראסטווע אז זי זאל שליסען דעם לאקאל.

5 חדשים תפיסה פאר נישט פארזיכטיג זייז מיט א רעוואלווער

(2) פאראיאהרען האט א געוויסער יוזעף קורעק (גנאווא 18) זיך דערוואוסט, אז יוזעף וויאגזאווסקי האט צו פערקויפען א רעוואלווער. ער איז צוזאמען מיט זיינעם א בעקאנטען פיאטרקאווסקי אוועק צו וויאגזאווסקי. דער לעצטער, וועלכער איז געלעגען אין בעט האט געבעטען זיין פריינדין ראזאכאצקא זי זאל ארויסנעהמען פון שופלאד דעם רעוואלווער און איהם ווייזען וויאגזאווסקין, וועלכער האט דעם ר'ע־וואלווער געהאט אלס א משכון פאר 40 זל. און האט פאר איהם געבעטען 40 זל. קורעק האט גע־וואלט געבען בלויז 25 זל. און ראסאכאצקא האט דעם רעוואלווער צוריק בעהאלטען.

בעת'ן שמועס האט קורעק ארויסגענומען זיין רעוואלווער און האט מיט איהם מאניפולירט, מיט אמאל האט דער רעוואלווער אויסגעשאסען. וויאג זאווסקי איז געפאלען א פערבלוטיגטער אויפ'ן קי שען און ווי ס'האט זיך שפעטער ארויסגעוויזען גע־שטארבען אויפ'ן ארט. קורעק מיט פיאטרקאווסקין זענען אנטלאפען. זיי האבען זיך אויסבעהאלטען און ערשט דעם 25־טען נאוועמבער איז קורעק ארע־סטירט געווארען אין דער וואוינונג פון זיינעם א בא קאנטען.

נעכטען איז קורעק געמשפט געווארען אין הי־געם קרייז־געריכט. ער האט זיך מודה געווע זואן ערקלערט אז ס'איז געשעהן אן אומגליקליכער צו־פאל.

ער איז פערמשפט געווארען אויף פינף חדשים תפיסה.

—=:0:=—

פראצעס געגען א זעלנער

וועלכער האט פערגוואלדיגט מיידלעך

(2) צו פראנציסקא מיקאלאיעווסקא (שלאנסקא 12) איז געקומען א זעלנער וואס האט זיך אנגעגע־בען אלס מיעטשיסלאוו זאשיצקי און האט איבער־געגעבען א גרוס פון זייערע קרובים וואס וואוינען אין דארף וואליצא היגטער טושין.

זאשיצקי האט ביי זיי איבערגענעכטיגט און אויף מארגען איז ער אוועק, פיהרענדיג מיט זיך מיקאלאיעווסקאס טאכטער יאנינא. מיט איהר איז אויך מיטגעגאנגען איהר חברטע זינאוועפא מאנד ראזשעק.

ווען אלע דריי זענען געווען טיף אין וואלד האט זאשיצקי ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער און געפאדערט אז די מיידלעך זאלען זיך איהם אפגע־בען. מאנדראזשעק איז אנטלאפען. מיקאלאיטשיק האט זיך גענומען מיט איהר ראנגלען און האט איהם אזא שטארקען ריס געטון אין האנד אז ער האט זי אפגעלאזט און זי איז אנטלאפען אהיים.

עטליכע טעג שפעטער האט יאנינאס שוואגער געטראפען אין גאס זאשיצקין און איהם געלאזט ארעסטירען.

בעת דער אויספארשונג האט זיך ארויסגע־שטעלט אז זאשיצקי איז א דעזערטיר א בעוויי־טער, וואס איז שוין אפגעזעסען אנ'אורטייל פון 4 יאהר טורמע. פאר פערגוואלדיגען.

נעכטען איז ער געמשפט געווארען אין היגען מיליטערישען קרייז - געריכט. דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף 4 יאהר שווערע טורמע, צו פערלירען אלע רעכט און דערוויטערט צו ווערען פון מיליטער.

ווייב, געליבטע, גט און... געלד

צוליב געלד געהט ער צוריק צו זיין ערשטער ווייב

(א) שלמה בוטשקאט האט מיט 6 יאהר צו־ריק חתונה געהאט מיט זיין פרוי צפורה און האט מיט איהר געהאט דריי קינדער. ער האט נישט שלעכט פערדינט און דאס פארפאלק האט גוט גע־לעבט, ביז צפורה'ס א פריינדיןביילע גליקסמאן האט אנגעהויבען ווערען אנ'אפטער גאסט, ביילע, א מיידעל איבער די דרייסיג, איז געווארען א גאנ צער שמעלקע מיט שלמה'נען און ס'איז דערגאנ־גען צו דעם, אז זי האט אנגעהויבען איינ־רעדען שלמה'ן אז ער זאל זיך גט'ן מיט זיין פרוי און חתונה האבען מיט איהר.

שלמה האט אפילו נישט געוואלט הערען וועגען דעם, אבער איין מאל האט ער ערקלערט ביילען אז ער זאל האבען צו בעצאהלען זיין צפורה'ן וואלט זי אפשר מסכים געווען נעהמען ביי איהם א גט. איז מען דורכגעקומען אויף פינף הונדערט דא־לאר. ביילע האט אזא פערמעגען נישט געהאט, אבער דא איז צוהילף געקומען אנ'אמעריקאנער פע־טער, אויף חתונה צו מאכען ד יקרובה אין לאדז, האבען די גליקסמאנס אין אמעריקא געשאפען צווי־שען זיך די פינף הונדערט דאלאר און זיי צוגעשיקט קיין לאדז. גליקסמאן האט דאס געלד איינגעלעגט ביי א שלוש. האט זיך די בוטשקאט ארומגעזעהען אז זי מאכט א שלעכט געשעפט און גענומען טענה'ן חרטה. בכן זי וויל 800 דאלאר ביליגער קען זי נישט בעשטעהן, האט גליקסמאן פערקויפט וואס עס האט זיך נאר געלאזט און געשאפען נאך 120 דא־לאר און שפעטער צוגעטראגען נאך 30 דאלאר אזוי אז ביים שלוש איז שוין געווארען צוזאמען 650 דאלאר. דער גט איז מיט מזל פארגעקומען און ביי־לע האט שוין געווארט אויף דער גליקליכער שעה ווען זי וועט שוין שטעלען א חופה מיט בוטשקאטען אבער ווען בוטשקאט איז געווארען א גרוש און זיך נאך דערצו דערוואוסט אז ביילע גליקסמאן האט מעהר קיין געלד נישט, האט ער זיך נישט געאיילט מיט איהר צו שטעלען א חופה. פערקעהרט — מען שמועסט אז ער האט אנגעהויבען זיך צוריק שדכנען צו זיין צפורה'ן וועלכע איז דאך שוין איצט א רייכע „כלה".

איז ביילע גליקסמאן אוועק אין ראבינאט, א־בער דארט האט מען איהר גע'עצה'ט אז זי זאל זיך ווענדען צו אנ'אדוואקאט און איינקלאגען ביידען, בוטשקאטען מיט זיין געוועזענער פרוי.

פערזאמלונג פון זשורנאליסטען-סינדיקאט

זונטאג דעם 1 פעברואר 3 א זייגער נאכמיטאג אין ערשטען טערמין און 4 א זייגער אין צווייטען צווייטען טערמין קומט פאר אי זגאלדענעם זאל פון גראנד־האטעל אנ'אויסערגעוועהנליכע פערזאמ לונג פון זשורנאליסטען־סינדיקאט.

אויף דער טאג־ארדנונג שטעהען פאלגענדע פונקטען, בעריכט פון צוזאמענפאהר פון פערבאנד פון די זשורנאליסטען־סינדיקאטען, סטאטוט.־פראגע, פרעסע־רעדוטע.

*

די פערזאמלונג פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאליסטען־סינדיקאט קומט פאר פרייטאג דעם 30־טען האלב 3 א זייגער נאכמיטאג אין ערשטען טערמין און האלב פיר א זייגער אי זצווייטען טער־מין אי זלאקאל פון סוחרים־פעראיין, פיעטריקאר־ווער 10.

DZIŚ W RADJO

Godz. 20.00 „Narodziny Grosza"

דאנערשטאג 29 יא שבט תרצ"א

יאנואר

זון־אויפגאנג 7.33

זון־אונטערגאנג 4.06

פון די טראמוואיען

(2) אנ'אינטערעסאנטע סטאטיסטיק האט איצט פערעפענטליכט די לאדזער טראמוויי־געזעל־שאפט. די טראמוויי־ליניע אין לאדז האלט 47 קילאמעטער. אין דורכשניט מאכט ארורך א מאטאר וואגאן טעגליך 124 קילאמעטער און א צוגאב־וואגאן – 77 קילאמעטער.

אין פערלויף פון יאהר מאכען אדורך די טראמווייען 7.656.748 קילאמעטער; טעגליך – 35.000 קילאמעטער ד. ה. 4 מאל אזוי פיל וויפיל ס'איז דער מהלך צווישען לאדז און ניו־יארק.

אין 1930 י. זענען איבערגעפיהרט געווא־רען מיט 12.415.029 פאסאזשירען ווייניגער ווי אין 1929 י. ד. ה. מיט א מיליאן פאסאזשירען א חודש ווייניגער. אין דורכשניט איז יעדער לאדזער איינוואוינער געפאהרען מיט'ן טראמוויי 123 מאל א יאהר (אין 1829 – 144 מאל.

וואסער אנשטאט שמאלץ

(א) משה לוי (וואולטשאנסקא 15) האט אין א פויזענער פירמע בעשטעלט א טראנספארט שמאלץ, נאכטען, ווען ער האט בעקומען דעם טראנספארט 12 פעסלעך האט ער פעסטגעשטעלט, אז דאס שמאלץ איז געמישט אויף 2 דריטעל מיט וואסער. ער האט וועגען דעם געמאלדען אין אויס־פארשונגס־אמט און ס'ווערט געפיהרט אנ'אויספאר־שונג וואו ס'וואסער איז אריינגעמישט געווארען.

ביי די פייערלעשער

אין לאדזער פאוויאט זענען איצט פערהאנען 67 פייערלעשער־קאמענדעס, וואס האבען ביז 2000 אקטיווע מיטגלידער. די פייערלעשער־אפטיילונגען ווערען פינאנסירט דורכ'ן פאוויאטאווי סיימיק, וועלכער האלט אויך אויס אנ'אינסטרוקטאר און פינאנסירט די קורסען און איבונגס־צוזאמענפאהרען פון די פייערלעשער.

גנבה אין א שול

(–) די פערגאנגענע נאכט האבען זיך גנבים אריינגעריסען אין די לאקאלען פון מענער־גימנאזי־יום, מעדעל־גימנאזיום און פאלקס־שול אין וועלון. זיי האבען איבעראל אויפגעבראכען אלע שופלאדען זיי האבען קיין געלד אין ערגיץ נישט געפונען און בלויז צוגענומען עטליכע צענדליג ביכער אין דער פאלקס־שול.

פאליציי האט ארעסטירט עטליכע פערזאן וועלכע מ'איז חושד אין אויספיהרען די איינברוכען.

לאדז. יוד. קאמער־טעאטער

נייער „ארט"

אין ווייסען זאל

מאנטייפעל זאכאדניא 43

קינסטלעריש. לייטער: משה בראדערזאן.

לייטער: א. בעזמאן

היינט דאנערשטאג 1 פארשטעלונג

אנהויב 9.45 אין אווענד

פראגראם נומער 4 א. נ.:

ס'רעדעל דרייט זיך

אין 2 טיילען, 12 נייע שלאגערס

פראגראם: 1) פראלאג, 2) מוטע חסידים, 3) ביכער, 4) אין זעקאפאנע, 5) ערביימטלאזער, 6) פאר חופה־וקדושין, 7) בעלי־עגלות, 8) אויף א שטיקעל ראדיא, 9) דער שליפער, 10) אויפ'ן באל, 11) מאנ־מעפ'ארע ביי ניקאלאי דעם ערשטען, 12) ערעבעסקע, 13) צ'אט—די—ק! מ'אט—די—ק!.

ענסאמבל לויט א. ב. פריזען: זיסעלע גירל, מרים דאלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים. מאשע פעטערמאן. מענער: ח. אלטמאן, שמואל גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטל קאן, יצקב רייגגאס, ישראל שומאכער, יוסף שיפער

דעקאראציעס: מ. בראדערזאן, דער טונקעלער און שתערמשענקא.

מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאן.

דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער, מעביל און פלאסטיק: ז. קרושובנא און ם. אלפערן. רעזשי—דזשיגאן, שומאכער. מוזיק־לייטער—ה. רובין, ליכט־עפעקטען—יעראז. בינע־איבסעקטאר—מ. קאן,

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום־טובים א גאנצען טאג

פירמע עזר מילגראם רעגולירט אויף 70 פראצענט

טעגליכע כראניק פון האנדעלס-גער'כט

אין אָקטאָבער האָט דאָס אַפּעלאַציע־געריכט ערטיילט אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען אויף דריי חדשים עזר מילגראַמען (טוך־ און קאָרט־געשעפט, ציגעל־גאַס 43), די אַקטיוועו פון דער פירמע האָבען אויפ'ן 1 יאַנואַר בעטראָפען 523.666 זל. און די פּאַסיוועו 522.316 זל.

נאָכ'ן אָפּלויף פון די 3 חדשים האָט די פירמע זיך געווענדעט אין געריכט אַז מ'זאָל איהר ערלויבען אָנצוהויבען אויסגלייך־אונטערהאַנדלונגען מיט די קרעדיטאָרען. די פירמע שלאָגט פאָר צו בעצאָהלען 70 פּראָצענט פון די חובות די ערשטע צוויי ראַטעס צו 15 פּראָצענט און די אַנדערע צוויי ראַטעס צו 20 פּראָצענט. יעדען האַלבען יאָהר.

דאָס געריכט האָט ערלויבט אָנצוהויבען אויסגלייך־אונטערהאַנדלונגען, מיט'ן תנאי אז אויב די קרעדיטאָרען וועלען עס פערלאַנגען, זאָלען די חובות פערזיכערט ווערען היפּאָטעקאַריש.

—=□□□=—

„די הערשער פון דער נאכט"

ארעסטירט דעם לעצטען מיטגליד

בשעתו האָט אין לאָדז אָנגעמאַכט אַ רושם די רויבער־באַנדע וואָס איז געווען בעקאַנט אונטער'ן נאָמען „די הערשער פון דער נאַכט". אַלע מיטגלידער פון דער באַנדע מיט קאַטשמאַרעק און שטשעשינסקין בראש זענען געוואָרען אַרעסטירט און געמשפּט פאַר פערשידענע פערברעכענס. בלויז איין מיטגליד פון דער באַנדע סטאַניסלאַוו גאַבריניאַק'ן איז געלונגען זיך אויסצובעהאַלטען און איבער א יאָהר צייט האָט איהם די פּאָליציי נישט געקענט כאַפּען. בעכטען איז אין אייזען־געשעפט פון חיים פלאָם אין אַלעקסאַנדער אויסגעפיהרט געוואָרען אַן'איינברוך־גנבה. ווען פּאָליציי איז אַריינגעקומען אין לאָגער האָט זי דאָרט געטראָפען גאַמבריניאַק'ן, וועלכער האָט זיך געלאָזט לויפען מ'האָט איהם אָבער געכאַפּט און דאַן פעסטגעשטעלט אַז דאָס איז דער לאַנג־געזוכטער מיטגליד פון דער באַנדע, דער איינציגער, וואָס איז נאָך ביז־איצט געבליבען אויף דער פריי.

אפעריסט בעשווינדעלט אנ'אלטע פרוי

אלע אפעריסטישע שטיקלעך געפינען נאך „אפנעמער"

אויף זשעלאָנאַ גאַס אין די דרייסיגער נומערן וואוינט א פרוי ש., אַנ'עלטערע יודענע פון אַ יאָהר 70. די פרוי, וועלכע האָט עטליכע אויסגעגעבענע קינדער. לעבט פון דעם, וואָס די קינדער שיקען איהר צו. ווען־נישט־ווען בעקומט זי אויך צוגעשיקט עפּיס געלד פון איהרע קרובים אין אויסלאַנד. מיט עטליכע טעג צוריק איז צו דער פרוי אַריינגעקומען עפּיס אַ יונגערמאַן און האָט איהר איבערגעגעבען, אַז ער קומט פון דער שווייץ און האָט פאַר איהר געבראַכט מתנות פון איהרע קרובים דאָרט. די מתנות אָבער האָט ער נישט געקענט אָפּנעהמען פון דער באַהן, ווייל מ'דאַרף בעצאָהלען אַנ'ערך 40 זל. צאָל.

פרוי ש. האָט זיך זעהר דערפרעהט צו בעקומען אַ גרוס פון איהרע קרובים, נאָך מעהר, ווען יענע פערגעסען נישט אָן איהר און נוצען אויס אַ געלעגענהייט צו שיקען איהר מתנות. זי האָט ערקלערט דעם יונגענמאַן, אַז זי האָט איצט נישט ביי זיך די 40 זל. אָבער זי וועט זיך זיי שאַפען אין אָוונד. דער יונגערמאַן איז מסכים געווען אַריינקומען אין אָוונט און דאַן וועלען זיי צוזאַמען צופאָהרען אָפּנעהמען די זאַכען. פ"וי ש. האָט זיך צונויפגעבאָרגט ביי די שכנים און בעקאַנטע די 40 זל. און געוואַרט אויפ'ן גאַסט. איב'ם זעלבען טאָג ארום 5 אין אָוונד איז דער יונגערמאַן ווירקליך געקומען. פרוי ש. האָט זיך מיט איהם אַריינגעזעצט אין אַ דראָזשקע און מ'איז אַוועקגעפאָהרען. אין דער דראָזשקע האָט דער יונגערמאַן בעת'ן געשפּרעך גענומען ביי דער פרוי ש. די 40 זל. מיטאַמאָל, ווען די דראָזשקע איז אַריינגעפאָהרען אין אַ פינסטערער גאַס, איז דער יונגערמאַן אַרויסגעשפּרונגען אָהן אַ „זיים־געזונד" און פערשוואונדען. די פרוי האָט זיך לכתחילה נישט אָריענטירט, וואָס דאָ קומט פאָר, זי איז געבליבען אָהן אַ גראָשען און האָט נישט געהאַט אפילו צו בעצאָהלען דעם דראָזשקאָזש, וועלכער האָט איהר געמאַכט אַ ווילסטען סקאַנדאַל. סוף־כל־סוף האָט ער פערשטאַנען, אַז די פרוי איז געפאַלען אַ ק"בן פון אַנ'אַפּערע און האָט זי אָפּגעלאָזט. פרוי ש. האָט זיך קוים אָריענטירט וואו זי געפינט זיך און אַ מידע און צובראָכענע שפּעט געקומען אַהיים אָהן כוחות, אָהן זאַכען און אָהן געלד.

דער אַפעריסט איז פערשוואונדען און מ'ווייסט נישט וואו ער געפינט זיך. אַ רעטזעל איז פון וואַנען האָט ער זיך דערוואוסט דעם וואוינאָרט און אַדרעס פון פרוי ש.'ס קרובים אין דער שווייץ און אַז זיי שיקען איהר פון צייט צו צייט מתנות.

ד"ר ז. מאכאוו

נעכטען איז אין אונזער שטאָט געשטאָרבען דער בעקאַנטער דאָקטאָר זיגמונט מאַקאָוו. דער פערשטאָרבענער האָט אין פערלויף פון 10 יאָהר געאַרבייט אין דער שול פאַר טויב־שטומע „עזרת־אלמים". וואו ער איז געווען פאָרזיצער פון דער פערוואַלטונג. ד"ר מאַקאָוו האָט אויך געהאַט די מעדיציניש אויפזיכט איבער די טויב־שטומע קינדער אין דער שולע.

מיט זיין טויט פערלירט די שולע אַנ'איבערגעגעבענעם מיטאַרבייטער און די טויב־שטומע אַ שטענדיגען פריינד.

זיין טויט האָט אַרויסגערופען אַנ'אויפריכטיגען טרויער צווישען די אַלע וואָס האָבען איהם געקענט.

ת.נ.צ.ב.ה.

פון העברעאישען פאלקס-אוניווערזיטעט ביים מרכז עברי

היינט דינסטאָג 8 אָוונט קומט פאָר אין פאָלקס אוניווערזיטעט ביים „מרכז עברי" (צעגעלניאַנאַ 42) אַ פאָרלעזונג פון ה' אַ. געלבלום א.ד.ט. „די נייעסטע יודישע קונסט". איינגאַנג צו דער פאָרלעזונג איז פריי.

אויסשטעלונג פון אדאלף בערמאן

נאָך אַ לענגערער אָפּוועזענהייט איז צוריקגעקומען קיין לאָדז אונזער בן־עיר דער בעריהמטער קונסט־מאַלער אַדאָלף בערמאַן.

בערמאַן זאָיז אַ לאַנגע צייט געווען אין ארץ־ישראל, האָט בעזוכט אַ רייהע לענדער אין מערב־אייראָפּאַ און האָט פון זיין שטודיום־רייזע געבראַכט זעהר פיל אינטערעסאַנטע און ווערטפולע אַרבייטען, וועלכע די לאָדזער קונסט־ליבהאָבער וועלען האָבען די געלעגענהייט צו זעהען אויף דער אויסשטעלונג וואָס וועט איינגיכען געעפענט ווערען.

אפטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) דאַנצער (זגערזשער 57), גראָשקאָווסקי (11 ליסטאָפּאַד 17), גאָרפיין (פילסודסקי 54), באַרטאָשעווסקי (פיעטריקאָווער 164), רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 26), שימאַנסקי (פּשענדזעלניאַנאַ 75).

די פרייזען אין רעסטאראציעס

זאלען ביליגער ווערען מיט 30 פראצ.

(2) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַלגעמיינער טענדענץ צו פערביליגערן די פרייזען איז אויך ביי די לאָדזער רעסטאָראַטאָרען ענטשטאַנען דער פּראָיעקט צו פערקלענערן די פרייזען און אויף דער פערזאַמלונג וואָס דאַרף ד' יטעג פאָרקומען וועט די פראַגע דעצידירט ווערען.

זיך פערטשאדעט א גאנצע פאמיליע

(2) אויף פּולנאָצנאַ 20 האָט זיך פערטשאַדעט די גאַנצע פאַמיליע מאַנגישעווסקי, ביינאַכט ווען זיי האָבען זיך געלעגט שלאָפען האָט מאַנגישעווסקי אָוועקגעשטעלט אַנ'אייזערנע מיט קאָקס כדי אויסצוטריקענען די נאַסע ווענט. שפּעט ביינאַכט האָט מאַנגושעווסקי דערפילט, אַז אימיץ דראַפּעט איהם דאָס געזיכט, דאָס האָט זיין 2 יאָהריג קינד איהם אויף אַזאַ אופן אויפגעוועקט. ער האָט זיך אויפגעכאַפּט און בעמערקט, אַז דאָס גאַנצע צימער איז פול מיט רויך פונ'ם קאָקס־אויווען, די פרוי און אַ 6 יאָהריג יונגעל זענען געווען פער'חלשט, מ'האָט באַלד אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט אַלעמען בעוויזען אָפּצוראַטעווען.

א פארפאל

(—) אויף צמענטאַרנע 3 איז ביינאַכט אַריינגעפאָהרען אַנ'אַסעניזאַציע־פעסעל. דער פוהרמאַ האָט נישט בעמערקט, אַז דער גרוב איז אָפען און דאָס פערד איז אַריינגעפאַלען אין גרוב. מ'האָט אַרויסגערופען די פייערלעשער, וועלכע האָבען דאָס פערד אַרויסגעצויגען.

סקאנדאליעזע געשיכטע פון א לאדזער סוחר! צו דער עפענטליכקייט!

דערמיט מאַך איך עפענטליך בעקאַנט, אַז דער לאָדזער סוחר יעקב שור, ליפּאָוואַ 1, געוו. איינהאַבער פון מאַנופאַקטור־געשעפט פּיעטריקאָווער 22, האָט פאַלש געשוואוירען ביים הרב סעגאַל ווען זיינס אַנ'אינטימען עניין און ווילענדיג זיך ריינוואַשען האָט ער בעוואוסטזיניג בעשמוצט מיין פרוי וועלכע ער האָט גאַר צופעליג בעקענט.

זיין אמת'ע כוונה איז געווען אָפּצורייסען מיין פרוי פון דער גאַנצער פאַמיליע, צוזאָגענדיג איהר געלד־סומען און גאָלדענע בערג און אַפילו בעצאָהלען פאַר אַ גט. די זאַך איז איהם אָבער נישט געלונגען, ווייל איך האָב זיך ענטזאָגט פון געלד־זאַכען און נישט געוואָלט הערען פון קיין שום גט.

כ'מוז אויך בעטאָנען, אַז דער דאָזיגער פערשוין האָט דערצו אַ פרוי מיט 2 קינדער. אויך איז בעסק איז מיר בעקאַנט געוואָרען זיינע מעשים מיט מיין פרוי, וועלכע ער האָט איבעראַל פאַרגעשטעלט כלומרשט אַלס זיין ווייב.

זאָל די עפענטליכקייט אורטיילען די האַנדלונג פון אַזאַ לאָדזער סוחר, וואָס האָט בעגאַנגען אַלעס צוליב דעם, צו ווערלען רואיניערען מיין פאַמיליע־לעבען.

פאַר אַזאַ האַנדלונג וועל איך געריכטליך אַרויסטרעטען, וואָס כ'וועל אַלע פאַקטען בעשטעטיגען מיט עדות.

935 — מיט אַכטונג

צבי טאָובעס, ווילנאַ.

דער טורז- און ספארט-פעסט פון „מארגענשטערן"

די פאָרבערייטונגען צו דעם גרויסען טורן־און ספּאָרט־פעסט פון „מאָרגענשטערן" וועלכער קומט פאָר מאָרגען אָוונד אין פילהאַרמאָניע זאָל זענען שוין אינגאַנצען פערענדיגט.

דער אויפמאַרש אין זאַל, אין וועלכען עס בעטייליגען זיך איבעריגע הונדערט'ער ספּאָרטלער, די אַלגעמיינע פריי־איבונג און אַנדערע מאַסען־ספּאָרט־אַרויסטרעטונגען וועלען אַריינברענגען אין ענטציקונג יעדען צושויער א חוץ דעם זענען פערהאַן ספּעציעלע אויסנאַהם־נומערן וועלכע זענען נאָך אין לאָדז נישט געזעהען געוואָרען. דאָס זענען די ספּאָרט־אילוסטראַציע פון „בורלאַקי", די ספּאָרט־טענץ און פריילעכע גימנאַסטיק. בעזונדער דעקאָראַטיוו וועלען אויסקומען די איבונגען אין די פאַרביגע קאָסטיומען, צוגעפּאַסט צו יעדען ספּאָרט־נומער. די איבונגען וועלען בעגלייט ווערען דורכ'ן אָרקעסטער פון קולטור־ליגע און קלאַוויר.

אויסשטעלונג פון געפליגעל און הויז-חיות אין לאדז

לויט'ן מוסטער פון די פריהערדיגע יאָהרען וועט אויך היי־יאָהר פאָרקומען אַנ'אויסשטעלונג פון געפליגעל, טויבען, קאַנאַרקעס, הינד, קרוליקעס א. ז. וו. די אויסשטעלונג וועט פאָרקומען אין זאַל פון „העלענאָוו" אויף פּולנאָצנאַ 36 און וועט דויערען פון 31 יאַנואַר ביז'ן 2־טען פעברואַר ד. י. איינשליסליך. דאָס איז די זיבעטע אויסשטעלונג פון געפליגעל נאָך דער מלחמה היי־יאָהר און וועט איינגעאָרדענט ווערען אויף אַ בעדייטענד גרעסערען פערנעהם, ווי אין די פריהערדיגע יאָהרען. זעהר אינטערעסאַנט שטעלען זיך פאָר די אָפּטיילונגען פון הינד און פייגעל.

איינטריט נאָר 1 זל. שילער און זעלנער 50 גר. דעם 31־טען יאַנואַר פאַר יוגענד און גרופּען צו 20 גר. פון אַ קינד.

זעלבסטמארדען

(א) אויף בערעק יאָסעלעוויטש 8 האָט זיך פערסמט מיט סובלימאַט דער 31־יאָהריגער יוזעף ליפּינסקי פון זד. וואָליאַ. ער איז געוואָרען אַרבייטסלאָז און איז געקומען זוכען אַרבייט. פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף און אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

אויף זשוראַוויאַ 7 האָט אויסגעטרונקען סם די 19־יאָהריגע מאַריאַ כאָנדזשינסקאַ, פּאָגאָטאָוויע האָט איהר אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

פון „דאברי וויעטשור"

די נייע פּרעמיערע אין רעוויו־טעאַטער „דאָברי וויעטשור" איז פאָרגעקומען די היינטיגע וואָך א. נ. „דאָס איז נאָך נישט געווען" מיט'ן טעקסט פון קאַזשימיערזש ברזעסקי, ס'איז נישט דאָ קיין נומער וואָס זאָל נישט אַרויסרופען אַ שטורם פון אַפּלאָדיסמענטען. דער נייער פּראָגראַם בעשטעהט פון 2 טיילען און ענטהאַלט 14 גלענצענדע רעוויו־נומערן, וועלכע רופען אַרויס גרויס צופרידענהייט ביים עולם. אויך דער שעהנער כאָר און דער פאַרטערפּליכער באַלעט פון די 8 גירלס און דער לייטונג פון באַלעט־מייסטער ה' זיגמונד פּאַטקאָווסקי האָבען אַ גרויסען ערפאָלג.

בעזונדערס אויסגעצייכענט זענען די אויפטריטען פון דער פּרימאַדאָנאַ אירענאַ רוזשינסקאַ און די נומערן „טאַנק מילאָנגי'א" און „טאַנק־אַטראַקציע".

ראדיא-פראגראם

דאָנערשטאָג, ד. 29 יאַנואַר

11,58 צייט־סיגנאַל, 12,05 גראַמאָפאָן־פּליטעז, 12,35 שול־קאָנצערט פון וואַרשאָווער פילהאַרמאָניע, 1400 טאָג־פּראָגראַם, קינאָ־און טעאַטער רעפּערטואַר, 15,35 קאָמוניקאַט פון דער ליגע פאַר ליפט־פערטיידיגונג, 15,50 פאָרלעזונג, 16,15 גראַמאָפאָן־פּליטען, 17,15 פאָרלעזונג, 17.45 קאָנצערט פון פּיאָטר מאַשינסקי'ס וועיק, 18,45 פערשידענעס, 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען 19,25 גראַמאָפאָן־פּליטען, 19 40 ראַדיאָ זשורנאַל, 20,00 פעליעטאָן, 20,15 טראַנסמיסיע פון וואַרשאָווער קאָנסערוואַטאָריום: קאָנצערט פון די לאַורעאַטען פון מאָסקווער מלוכה־קאָנסערוואַטאָריעס, 22,45 קאָמוניקאַטען טאַנץ־מוזיק.

קופאן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג דאָנערשטאָג, דעם 29־טען יאַנואַר

א בעקאַנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַקציע פון אונזער צייטונג, פּיעטריקאָווער 21.

אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

— פון דעם זעלבען טאָג. —

איז פאליש אויף דער קייט

2 פאפולערע פארשטעלונגען אין „הזמיר". — אש־אקאדעמיע

פרייטאָג, דעם 30 שבת ד. 31 ד. ח. 9 אָוונט ווערט געשפּילט דורך דער יודישער טעאַטער סטודיע אין הזמיר י. ל. פּרץ'ס דראַמע „אין פּליש אויף דער קייט" די פּיעסע ווערט וואַרים אויפגענומען דורכ'ן צאַהלרייכען פּובליקום. די פּיעסע ווערט שוין געשפּילט צום זעכצעהנטען און זיבעצעהנטען מאָל. די פּרייזען פון בילעטען זענען פּאָפּולערע פון 50 גר. אָן.

שבת ד. 31 ד. ח. 10.30 פריה אָרדענט איין די „יודישע טעאַטער סטודיע" אַ פייערליכע אש־אַקאַדעמיע געווידמעט דעם 50 יעהריגען יוביליי פון גרויסען דיכטער שלום אש, מיט אַ רעפעראַט וועגען אש'ן וועט אַרויסטרעטען דער רעד. לאַזאַר פוקס, אויסער דעם וועט געגעבען ווערען אַ רייך מוזיקאַליש און ליטעראַריש פּראָגראַם.

מעלדונג

געזעלשאַפט יודישע אַרב. ביגע „יאַב" אָפּטיילונג לאָדז

אין שייכות מיט אַ דערקלערונג אין „נייעם פאָלקסבלאַט" פון 26 ה. ח. מעלדען מיר, אַז ביי דער לעצטער רעאָרגאַניזאַציע פון אונזער געזעלשאַפט זענען בעזייטיגט געוואָרען 3 פּערזאָנען. אַז אין לאָדז עקזיסטירט נישט קיין אָפּטיילונג „יאַב". און אַז אין נאָמען פון „יאַב" האָט רעכט צו רעדען אין אַרויסטרעטען אויסשליסליך די לאָדזער אָפּטיילונג פון דער וואַרשאָווער צענטראַלע: אַלע אַרויסטרעטונגען פון וועלכע נישט איז יחידים אונטערן נאָמען פון דער געזעלשאַפט זענען נישט מעהר ווי מיספּרויכען און מיר וועלען זיי אַלע אַזעלכע אויך ווייטער שטעמפלען.

לאָדזער אָפּטיילונג פון דער געזעלשאַפט יודישע אַ יהגע („יאַב")

מעשל-מאשין

אנ'אויטאמאטישע

מיט פוס אדער האַנד־בעטריב, אין גוטען צושטאַנד ווערט געזוכט צו קויפען פון זאַפאַרט. אָפערטען אונטער „D. S." אין אדמינסטר. פון דער צייטונג. 788

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

האָט זיך איבערגעצויגען אויף צעגעלניאַנאַ 36, טעל. 216-90

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קווארץ־שטראַהלען

מענער פון 9 – 2 נאָכמ. און פון 5 – 9 אָוונד פאַר דאַמען בעזונדערען וואַרטע־צימער.

צו פערקויפען

א פאַר בעטען (טאַפּטשאַנעס) מיט מאַטראַצען און נאַכט־טישלעך. צו ערפאַהרען קילינסקיעגאָ 87 ביי רונדבערג, אויפ'ן הויף, פּאַרטער.

די קעניגין פון די וואסער-שטעט — ווישי

פון משה דלוזשנאווסקי

יעדער מענש האט זיכער געהערט דעם נאמען ווישי, מיט דעם נאמען איז פערבונדען וואסער מינעראלען; מען ווייסט אז דארט זענען פערהאן אזעלכע קוואלען, וועלכע גיבען ארויס ווארעם וואסער און ענטהאלטען אין זיך אזעלכע כעמישע שטאפען וועלכע זענען גוט פאר׳ן מענשליכען ארגאניזם, פאר פערשידענערליי קראנקהייטען.

עס איז אבער אינטערעסאנט צו וויסען עפעס מעהר וועגען דער דאזיגער שטאט און קור-ארט.

קודם כל איז דער נאמען בעקאנט אויף דער גאנצער וועלט: נישט פערהאן קיין איין ווינקעלע וואו דער נאמען האט נישט געוואלט דערמאהנט ווערען. די שטאט פערמאגט קרוב דרייסיג טויזענט איינוואוינער, ליגט אין דער מיט פון מאסיוו-פראנקרייך, קרוב פיר הונדערט קילאמעטער ווייט פון פאריז. די נאטור ארום ווישי איז א וואונדער-בארע און פרעכטיגע, דאס אויג ווערט פשוט פערבלענדעט פון די הערליכע פייזאזשען, וועלכע זענען ארומגעפלאכטע ארום דער שטאט. דער טייך אליער שלענגעלט זיך ארום דער שטאט און שלינגט איין אין זיך די רעגענס, וועלכע קוילערען זיך אראפ פון די בערג. איין העלפט פון דער שטאט ליגט כמעט אין א קארידאר וועלכער בעשיצט איהר פון די שווערע מזרח-ווינטען. די אנדערע העלפט האט א ריזען שטח פון ביימער, געדיכט בעוואקסען מיט בלעטער און בעשיצען די אנדערע-טייל פון ווינטען.

די שטאט ענטפלעקט זיך פאר דעם בעזוכער מיט דער גאנצער פראכט און סימעטרישער גלייכקייט, געבויט אין מאדערנסטען סטיל און פארם. די גאסען גלייך און שעהן, בעשאטען מיט הערליכע ווילעס, וועלכע קאקעטירען מיט זייער פראכט און גלאנץ און פערכאפען דאס אויג פונ׳ם טוריסט, אדער סתם בעזוכער, וואס קומט אהער שעפען די וואונדערבארע לופט און געניסען דעם תענוג פון מנוחה און פריד.

אזוי ווי דער פריהלינג שיקט אריין די ערשטע גרוסען, וועקט זיך אויף די שטאט פון ווינטערדיגען דרעמעל און עס הויבט זיך אן א ריזיגע בעוועגונג מיט׳ן פולע ואימפעט, עס שטראהמט אהער א ים מיט מענשען פון אלע עקען וועלט, פערשידענע ראסען, נאציאנען, פערשידענע פארביגע מענשען, געשטאלטען, טיפען; די אלע קומען אהער זיך היילען די קערפערס, פעריכטען זיך דעם ארגאניזם וואס איז ערגעץ דארט אין אנדערע לענדער קאליע געווארען.

יעדען זומער ווערט די שטאט בעזוכט פון א פערטעל מיליאן מענשען. דער שטראם פון לעבען קאכט דא דעמאלט אין דער ריזיגסטער מאס און זידט מיט דער גאנצער קראפט. מענשען טונקען זיך אין די כוואליעס פון די תענוגים, וואס ווערט דא פאר זיי צוגעגרייט פון דער שטאט-פערוואלטונג, וועלכע זארגט און בעמיהט זיך, אויף אלע אופנים צו פערזיסען דאס לעבען פונ׳ם בעזוכער אויף דער קורצער צייט.

די שטאט ווישי, לויט פערשידענע היסטאריקער און פארשער, עקזיסטירט נאך פון פאר דער אקופאציע פון די רוימער. נאך פון פאר יוליוס צעזאר. פאר איהם האט די שטאט געהייסען „וויקום קאלידוס". ביז דער דרייצעהנטען יאהרהונדערט איז די שטאט איבערגעגאנגען צו פערשידענע-ערליי הערשער און יעדעס מאל בעניים געווארען. אין מיטעלאלטער איז עס געווארען דער הויפט זיץ פון די פריצים.

פערשט לואי דער צחייטער האט אויפגעשטעלט ארום דער שטאט פעסטונגען, פון וועלכע עס איז קוים דא היינט א זכר. א טורם, א מאנאסטיר, און דער סעלעסטען קוואל.

אונטער דער הערשאפט פון הענרי דעם פירטען אין יאהר 1693 האט די שטאט ערשט געקריגען דעם נאמען ווישי. א שפעטערדיגער היסטאריקער וועלכער איז געווען ענטציקט מיט די וואסערען, האט בעשריבען די שטאט אלס די וואונדערבארסטע, וועלכע געפינט זיך בכלל, מיט די שעהנע פייזאזשען און גוטע מינעראלען. ער האט געשריבען: — „עס זענען נישטא קיין שעהנערע געגענדען ווי ארום ווישי, פון איין זייט בעוואקסען מיט די שעהנסטע געוויקסען; פון דער צווייטער זייט — בערג, און זי ווערט געשפייזט פון סאמע אדעל און פריצים".

אין יאהר 1812 האט באפאלעאן דער ערשטער געלאזט פלאנצען דעם ערשטען פארק, און גלייכצייטיג איז געלעגט געווארען דער ערשטער שטיין פון באד אנשטאלט.

באפאלעאן דער דריטער האט שוין גענומען זאר גען פאר די תענוגים, וואס מען בעדארף שאפען, האט ער געלאזט אויפשטעלען דעם ערשטען קאסינא און אנדערע פערוויילונגס-ערטער. עס האט אבער אלץ געפעלט דער קאמפארט און ברייטע בעקוועמליכקייט.

אין יאהר 1897 האט זיך געגרינדעט די בעריהמטע קאמפאני, וועלכע האט צו שאפען איבער דער שטאט און איבער אלעס, וואס געפינט זיך דא, א געזעלשאפט מיט׳ן נאמען „קאמפאני פערמגערען", זיי עקספלאאטירען די אלע מינעראל וואסערען און צושיקען עס אויף דער גאנצער וועלט. זיי האבען דא אלץ געשאפען מיט די מאדערנסטע איינריכטונגען און בעקוועמליכקייטען, זיי האבען געשאפען טעאטערס, קאסינאס, אפעראס, פעריגרעסערט די האלעס, וואו עס געפינען זיך די קוואלען. ווישי איז מיט שטאלץ געווארען די קעניגען פון די וואסער שטעט, די ערשטע היילונג-סטאציע פון דער גארער וועלט.

די פערשידענע געביידעס פון די בעדער און קוואלען זענען געבויט און געשאפען אין די מאדערנסטע סטילען, דאס באד איז אין סטיל „מאריעסק די האלעס פון די קוואלען זענען האלב אין גאטישען און האלב אין ביזאנטישען סטיל. די פרעכטיגע ארכיטעקטור און בוי-קונסט שטעלען צופרידען דאס אויג מיט זייער קינסטלערישער שעהנקייט.

דאס וואסער פון די קוואלען קען נישט יעדער איינער טרינקען. עס מוז ווערען פערשריבען פון דאקטוירים, ווייל נישט פון יעדען קוואל איז עס דאס זעלבע. יעדער קוואל ענטהאלט אנדערע מינעראלען און כעמישע שטאפען. דאס וואסער איז הייס ווען עס שטראמט ארויס פון קוואל. עס קומט פון צוועלף הונדערט מעטער טיף פון דער ערד; עס געהט מיט א מעכטיגען שטראם, עס איז א פערגעניגען צו זעהען ווי עס קאכט, שטראמט און בלעזעלט זיך אונטער דעם גלעזערנעם צודעק. עס קאכט, זידט און הויבט זיך.

די מינעראל וואסערען היילען לעבער קראנקע, צוקער קראנקע, מאגען ליידענדע, קישקעס און אזוי ווייטער.

דער קוואל וואס מען רופט איהם דא „ראן-גריי" גיט ארויס 98 טויזענד ליטער וואסער א מעת לעת, עס ענטהאלט 41 גראד היץ. ער קאכט אויסערגעוועהנליך. איך געה צו מיט דעם טעפעלע, וואס שטעהט דארט און טרינק אויס א האלב טעפעלע וואסער, און בעקום עפעס א מאדנע טעם אין מויל עפעס ביטערליך, געזאלצען און דערוואריימט איר-בעווניג. דער צווייטער קוואל גיט ארויס 60 טויזענד ליטער א מעת לעת, און ענטהאלט 33 גראד היץ.

דער דריטער קוואל גיט ארויס 50 טויזענד ליטער א מעת לעת און ענטהאלט 12 גראד היץ.

עס זענען פערהאן נאך פיל קוואלען, וועלכע ענטהאלטען פערשידענע-ערליי כעמישע סובסטאנצען און שטאפען, נאר ווענען יענע קוואלען דארף מען ווידמען א בעזונדער קאפיטעל.

זיצען דא מענשען אין די פרעכטיג אויפגעבויטע געביידעס מיט בלויז גלעזערנע ווענט און גלעזערנע דעכער, זיצען די מענשען ארום די שעהנע אויפגעבויטע גלעזערנע טורמלעך אונטער וועלכע עס קאכט און שטראמט דאס וואסער, טרינקען דאס וואסער לויט די פארשריפטען פון א דאקטאר און האבען גרויס הנאה, דער קערפער הערט זיי געהיילט.

איהר שטעהט דא פאר איינס פון די גרעסטע וואונדער פון דער נאטור. עס שטראהמט אייביג אהן ואויפהער א שפע מיט היילבארע אוצרות. אין אלע זייטען ארום קאכט און רוישט דאס לעבען מיט דער מעכטיגער קראפט. די האטעלען און ווילעס קאקעטירען, מיט זייער פילפארביגקייט. פון אלע געביידעס און געשעפטען שפראצט דער מאדערנער סטיל. אזוי ווי די זון יעצט צוגיסען איהר ווארימקייט איבער דער שטאט, וועלען דא אנהויבען שטראמען מענשען, כוואליע נאך כוואליע, פערזוכען איז די פיל תענוגים, וואס ווערט צוגעגרייט אין די שעהנע שטאט מיט דעם נאמען: „די קעניגין פון די וואסער שטעט".

נאך די וואהלען צו „כנסת-ישראל"

(קארעספאנדענץ פון א״י)

עס איז דער ערשטער טאג נאך די וואהלען צו „כנסת ישראל". אין ווער עס האט זיך געפעדערט נאר פריה, ווען דער קאלטער ווינטער-פריהמארגען בעדעקט תל-אביב, האט געהאט דעם איינדרוק, אז ער געפינט זיך אין א שטאט, וואס האט דורך געמאכט א פערביטערטע מלחמה, א... פאפירענע מלחמה. בערג מיט פלאקאטען, אויפרופען, רויטע גרויסע בוכשטאבען. איבערהויפט ווארפט זיך אין די אויגען דער „גימל" (וואל-אפצייכנונג פון די רעוויזיאניסטען), און די גאסען-קעהרער שטעהען ווי יענע סאניטארען, וועלכע דארפען אפרוימען דעם מלחמה-פלאץ... עס איז א טאג נאך די וואהלען. ארץ-ישראל האט שוין דורכגעמאכט וואהלען, וועלכע זענען געפיהרט געווארען מיט פייער, טעמפעראמענט, געשריי, גערוואלד און געפילדער. אבער צום ערשטען מאל זענען וואהלען געפיהרט געווארען מיט אזא פערביטערטקייט, עקשנות „אויף לעבען און טויט". פיגורירט האבען צו די וואהלען 18 רשימות, אבער פאקטיש איז דער וואהל-קאמף געפיהרט געווארען צווישען צוויי רשימות, צווישען דער רשימה „אלף" פון דער פעראייניגטער יודישער ארבייטער-פארטיי און צווייטען דער רשימה „נמל" פון די רעוויזיאניסטען. די איבעריגע רשימות הן פון רעכטס, הן פון לינקס זענען ווי אפגערוקט געווארען אין א ווייטען ווינקעל, גלייך ווי קיינער, אויסער די בעשוואוירענע מיטגלידער, האט וועגען זיי נישט געוואלט וויסען און הערען.

א שווערער גראנגעל! און אויב מיט א צייט צוריק האט זיך געוואלט גלויבען, אז צווישען די ארבייטער און רעוויזיאניסטען וועט סוף כל סוף געפינען ווערען א וועג פון פערשטענדיגונג אויף א וועלכען נישט איז געביט, זענען אבער געקימען די וואהלען און אויסגעלאשט אלע האפנונגען. ווי צוויי מחנות פערביסען ביז בלוט און פערקשנט ביז די טיפסטע טיפענישען זענען דערשינען די צוויי רשימות און דער גראנגעל איז געווען א פארביטערטער. די אנגרייפער זענען אין אנהויב געווען די רעוויזיאניסטען, וועלכע האבען געפיהרט זייער קאמף אויף צוויי פראנטען — זאמלען ארום זיך די בירגערליכע עלעמענטען און אפרייסען די ארבייטער פון זייערע פיהרער. און די בעדינגונגען פאר די רעוויזיאניסטען זענען געווען גינסטיגע: די פאליטישע מפלות פאר דער צייט פון דער ענגלישער ארבייטער-רעגירונג, פערביטערונג געגען דער ציוניסטישער הנהלה פאר דער געלד-פערשווענדונג אויף די אנפיהרענדע און רעפרעזענטאטיווע אנגעשטעלטע, שווערע עקאנאמישע לאגע פון די ארבייטער אין די אלטע פלאנטאציע-קאלאניעס א. א. וו. די רעוויזיאניסטען האבען די אלע מאמענטען אויסגענוצט און געמונטערט די פערביטערטקייט און פערביסען אנגעגריפען די אלטע ארבייטער-פיהרער. די רעוויזיאניסטען האבען זייער וואהל-קאמף געגען די ארבייטער אנגעסרויט זייערע צוויי בעסטע און טאלענטפולסטע זשורנאליסטען ד״ר פאן ווייזל און דעם פאעט א. צ. גרינבערג.

א געוויסער פחד האט זיך געפילט אין די ארבייטער רייהען ערב די וואהלען. מען איז אויסגעמאטערט הויפטזעכליך פון די לעצטע פאר יאהר, מען איז פעראומערט איבער דער לאגע און די צייט איז א שווערע. ערב די וואהלען האבען די ארבייטער נאר געפיהרט א פערטיידיגונגס-קאמף און עס האט געמאכט דעם איינדרוק, אז די פעראייניגטע ארבייטער-פארטיי, פאר וועמען די וואהלען זענען אויך געווען אין א געוויסער מאס א פרוב צי דער יודישער ארבייטער איז מיט דער פארטיי, גרייט זיך איבערצורוקען דעם פראנט... גאר אט זענען אנגעקומען די לעצטע טעג פון די וואהלען און ווי דער לעגענדארישער פראמעטעאוס וואלט זיך אפגעריסען פון זיינע קייטען. מיט פייער האבען די ארבייטער געווארפען אין וואהל-קאמף. די אלטע און, הויפטזעכליך, די יוגענדליכע ארבייטער זענען אריבער אין אנגריף און... קיין בלוט האט זיך נישט געגאסען.

און עס איז שוין נאך די וואהלען. איינגאנצען האבען זיך בעטייליגט אין די וואהלען אין 50 טויזענד וועהלער אקטיוו. אין די וואהלען זענען דאסמאל געווען די ספרדים מיט זייערע דריי רשימות, איינע א סתם ספרדישע, איינע אנהענגער פון זשאבאטינסקי׳ן און איינע אנהענגער פון די ארבייטער מיט׳ן ספרדישען בעקאנטען שריפטשטעלער י. בורלא אין דער שפיץ. די רעוויזיאניסטען האבען אפגעהאלטען א נצחון אויפ׳ן בירגערליכען פראנט. ביז 10 טויזענד שטימען האבען זיי בעקומען און זיי וועלען האבען 15—16 פערטרעטער אין „כנסת-ישראל". א קלאפאלען איבערוויגענדיגען נצחון האבען אפגעהאלטען די ארבייטער. כמעט קיין איין ארבייטער-שטים איז נישט געגאנגען פערלוירען. די רשימה פון דער פעראייניגטער ארבייטער-פארטיי האט צוזאמענגעקליבען איבער 22 טויזענד שטימען און זיי וועלען האבען 35 פערטרעטער אין כנסת ישראל (אויסער דעם האט דער „השומר הצעיר" — קיינער ווייס נישט, וואס האט זיי געצוואונגען ארויסצוטרעטען מיט אנ׳אייגענער רשימה — 1 פערטרעטער אין די צוויי גרופען פון די לינקע „פועלי-ציון" האבען דורכגעפיהרט צו 1 פערטרעטער). די אלגעמיינע ציוניסטען האבען 4 פערטרעטער.

בן החולית.

היינט און פאלגענדע טעג!

אונגעוועהנליכער סוקצעס פון די בעדייטענדסטע פילם-שטערנס אין גרויסען קלאנג-מייסטערווערק א. נ.:

פאראדע פון פאראמאנט

גלענצענדע רעזשי, אונגעוועהנליך שעהנע אויסשטאטונג, עפעקטפולע רעווי-פראגראמען.

אמת׳ע פערל פון דער פילם-פראד.

אויף פויליש

וועלען פיהרען די קאנפעראנסיערקע

Mary Zimińske i Marjusz Maszyński

אין די הויפט-ראלען: דער גאנצער קינסטלער-אנסאמבל פון פראדוקציע „Paramount" עס בעטייליגען זיך:

Maurice Chevalier, Denis King, G. Bancroft, Gary Cooper, E. Brent, Clara Bow, N. Carrol, Mary Brian, Lilian Roth פון „ליבעס-פאראדע"

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 אכטיטאג שבת, זונטאג און יום-טוב 1 א זייגער בייטאג

פאפולערע פרייזען.

די מאראנען אין פארטוגאל

נאכדעם ווי עס איז בעקאנט געווארען אין דער יודישער פרעסע פון דער גאנצער וועלט מכח דעם, אז די מאראנען (אנוסים) אין פארטוגאל פאנגען אן זיך צוריקקעהרען צום יודישקייט, זייט דאן מאכט די בעוועגונג גרויסע פארשריט.

עס איז שוין ביי היינטיגען טאג דורך דער פארטוגעזישער רעגירונג אפיציעל ערקלערט געווארען, און ערקענט פינף יודישע געגרינדעטע קהלות נעמליך:

פארטא, בראגאנסא, קאוויליא, ווילא רעאל און מאסעדא דע קאוואלעיראס פון וועלכע די לעצטע דריי קהלות ווערען היינטיגעס יאהר געגרינדעט.

קיין מאראן ווערט נישט אריינגענומען אלס מיטגליד אין די אויבענדערמאהנטע קהלות, סיידען פריהער מוז ער אריינטרעטען אין ברית של אברהם. די גאנצע בעוועגונג שטעהט אונטער דער אנפיהרערשאפט פינ׳ר בעוואוסטען אין פארטוגאל ארמור קארלאס דע בארראס באסטאס קאפיטאן אין דער פארטוגעזישער ארמעע. און איצטער איז ער נאך מעהר מפורסם געווארען דערמיט, וואס נאך מעהר די 400 יאהר זייט דער פינסטערער אינקוויזיציע, איז ער דער ערשטער אין פאמיליע באסטאס, וואס קעהרט זיך אום צום פאלק.

באסטאס האט איבערגעזעצט פיל טיילען פון יודישע רעליגיעזע תפלות, אויך אייגענע אנדערע כתבים און רעדאגירט איצט דעם מאנאטליכען זשורנאל: „הלפיד". דער ציל פונ׳ם זשורנאל איז א דאפעלטער: איינפלאנצען ליבע, כבוד און טרייסט אין די הערצער פון די צוריקגעקעהרטע אנוסים, און אויך דערמוטיגען די יעניגע מאראנען, וואס שטעהען נאך פאר דער טיר פון יודישקייט. פון דער צווייטער זייט איז דער „הלפיד" א פערבינדונגס פאקט צווישען דעם קליינעם חלק פון יעקב מיט דעם כלל ישראל, איבער דער גאנצער וועלט.

אין תחילת פון היינטיגען יאהר האט ער געגרינדעט א ישיבה, מיט׳ן ציל צו דערציהען די ערשטע מאראנען פאר רעליגיעזע לעהרער.

מאמענטאל זענען אין דער ישיבה פערהאן זיבען תלמידים.

עס איז מערקווירדיג, אז טיף אין די בערג זענען בעקומען עלטערן מיט זייערע זיהן, פריהער איינטרעטענדיג אין ברית של אברהם, דערנאך האבען די עלטערן איבערגעלאזען זייערע זיהן אין דער ישיבה. די ישיבה געפינט זיך אונטער דער פיהרערשאפט פון בארראס קאסטא. ער האט שוין פאריגען יאהר אנגעפאנגען צו בויען א מאנומענטאלע סינאגאגע. די ארבייט געהט פאראויס, א דאנק דער פינאנציעלער הילף פון די ענגלישע, פראנצויזישע און האלענדישע יודען.

שוין א היבשע צייט, אז דער אידעאלער פיהרער בארראס קאסטא האט דערזעהן די צאהלרייכע פערגרעסערונג פון די צוריקקעהרענדע מאראנען און, אז לסוף וועט די משא זיין נישט לויט זיינע פלייצעס... האט ער זיך געווענדעט צום האלענדישען מאראנען-קאמיטעט, וועלכער האט אויף זיך גענומען, צו פערזארגען א גייסטיגען פיהרער פאר די פארטוגעזישע יודישע קהלות. דער קאמיטעט האט געפונען אין דעם סאלאניקער ספרדישען רבי ברוך בן יעקב, דעם געהעריגען מאן פאר אזא ארבייט. אזוי ארום ווערט פערענדיגט אנ׳אינטערעסאנט קאפיטעל אינ׳ם לעבען פון די אנוסים.

א יודיש מעדעל די הענגיגין

פון דער לעצטער דייטשער מאנארכיסטישער מדינה

אַנ׳אמת׳ע מעשה, וואָס לייענט זיך ווי אַ סענסאַציאָנעלער ראָמאַן!

דאָס וואָס איך וועל דאָ דערצעהלען, איז נישט קיין ראָמאַן גענומען פון אַ קינא־בילד, און אויך נישט קיין דער־צעהלונג ,געלקחנט פון אַנ׳אָפּערעטע. דאָס איז, אַנ׳אמת׳ע געשיכטע, וועלכע לייענט זיך אָבער ווי אַ שפּאַנענדער ראָמאַן, און ווען איך וואָלט נישט אַלייז געווען אין דער דאָזיגער מדינה, וואָלט איך אַ גרויסן טייל צוגעשריבען צו דער רייכער פאַנטאַזיע פון אַ טיכטיגן זשורנאַליסט.

פירשטין עליזאַבעט, די פרוי פון פירשט פראַנץ 1 פאַן ליכטענשטיין, איז די טאָכטער פון באַראָן גוטמאַן אין וויען און דאָס אייניקעל פון אַ פּשוט׳ן יודישען סוחר, ר׳ מנחם גוטמאַן פון שלעזיען.

דער זיידע פון דער הייגטיגער פירשטין איז געווען אַנ׳אָרימער יודישער סוחר אין אַ קליין שטעטעל אין שלעזיען. צום סוף פון דער ערשטער העלפט פון פאָריגען יאָהרהונדערט, ווען מען האָט ענטדעקט די שלעזישע קוילענגרובענס, וואַרפט זיך גוטמאַן אויפ׳ן קוילען־מסחר, די געשעפטע וגעהען אוועק גישקשה׳דיג דער פריהע־דיגער קלייגער סוחר ווערט פון טאָג צו טאָג רייכער. ער איבערטראָגט זיין געשעפט קיין וויען, וואו ער פיהרט איין דעם ערשטער דעם מסחר פון קוילען. די געשעפטען אין וויען געהען אויך אוועק גוט און אין עטליכע יאָהר שפעטער, ווען די קינדער וואַקסען אַביסעל אונטער, ארבייט זיך ה׳ גוטמאַן שוין אַזוי ווייט אַרויף, אַז ער קויפט אָפּ אַ קוילען־גרוב. די געשעפטען געהען פון טאָג צו טאָג בעסער, מיט אַ יאָהר שפּעטער ווערט ה׳ גוטמאַן בעשאַנקען פון עסטרייכישען קייזער מיט׳ן טיטול באַראָן, דאָס האָט ער בעקומען פאַר זיינע גרויסע פערדינסטען. אויפ׳ן געביט פון קוילען אינדוסטריע, אָט אַזוי זעהען מיר אין עטליכע יאָהר שפעטער דעם געוועזענעם קליינעם סוחר׳ל פון אַ שטעטעל, ארגיל, אין שלעזיען אַלס הער באַראָן פאַן גוטמאַן, וועלכער איז דאָך געבליבען אַ גאָטספאָרכטיגער יוד, וואָס פלעגט אין דער פריה און אין אווענד געהען אין שוהל אַריין דאווגען צוגלייך מיט אַלע פרומע יודען.

דער באַראָן איז אַלט געוואָרען און דאָס געשעפט געהט איבער צו זיינע צוויי זיהן, די ברידער גוטמאַן, וועמענס פירמע עס עקזיסטירט נאָך ביז היינטיגען טאָג אין וויען. איין זוהן איז אַ שטיק

(קאָרעספאָנדענץ פון וויען צום „נייעם פאָלקסבלאַט״)

צייט געווען פרעזידענט פון דער יודישער געמיינדע אין וויען: דער צווייטער — דער פאָטער פון דער הייגטיגער פירשטין — איז געווען פרעזידענט פון דער „אַליאַנס״ און אַנדערע יודישע פילאַנטראָפּישע געזעלשאַפטען. קינדער אָבער געהען נישט אין פאָטערס וועג און נאָך ביים זיידענס לעבען קומען פאָר געמישטע חתונות. היינטיגען טאָג איז שוין אַ טייל פון דער משפחה אויסגעשמדט.

אונזער פירשטין פאַ ןליכטענשטיין בעקענט זיך אויף אַ באַל מיט איהר הייגטיגען מאַן, דעם פירשט פראַנץ, וועלכער איז נאָך דאַמאָלס געווען אַ יונגער שעהנער לעבע־מאַן. צווישען דעם פאָר פלאַקערט אויף אַ פייערדיגע ליבע און עס האַלט שוין גאָר באַהענט זיי זאָלען חתונה האָבען, אָבער דאָ מישט זיך אַריין זיין ברודער, פירשט יאָהאַן, דער דער־מאָלסדיגער הערשער פון ליכטענשטיין. און מיט׳ן האַרבען וואָרט פערזאָגט ער זיין לייבזיניגען ברודער ער זאָל זיך נישט דער־וועגען טון אַזאַ שריט, וועלכער קען איהם נאָך קאָסטען דעם טראָן דעם כסא המלוכה פון ליכטענשטיין. עס האָבען נישט געהאָלפען קיין טענות און בידע האָבען זיך „דערוויילי״ געמוזט אָפּזאָגען פון שדוך.

יאָהרען לויפען שנעל פערביי: די באַראָנעסע גוטמאַן האָט זיך דערווייל געטרייסט און חתונה געהאַט מיט אַנ׳אַנדער קריסטליך אַדעליגען הער. דער אַלטער פירשט יאָהאַן איז אין צווישען געשטאָרבען און זיין ברודער פירשט פראַנץ האָט איבערגענומען די מלוכה. אָבער אַלטע ליבע ראָסטעט נישט. אונזער פירשט פראַנץ האָט אין די לאַנגע יאָהרען נישט פערגעסען אין זיין געליבטער און בשעת יענע איז נאָך דער מלחמה געוואָרען אַנ׳אַלמנה, האָט זיך דער־פירשט ווידער אַנגעהויבען שדכ׳ענען צו זיין אַמאָליגער געליבטער, וועלכע ווי מען זאָגט — האָט אויך געהאַט אַ היבשען נדן. דער רעזולטאַט איז געווען אַז מיט 2 יאָהר צוריק איז מיט גרויס פּאָראַד געפייערט געוואָרען די חתונה פון פירשט פראַנץ דעם ערשטער מיט דער באַראָנעסע עליזאַבעט פאָן גוטמאַן.

פון אָנפאַנג באַלד נאָך דער גליקליכער חתונה האָבען אַפילו די אַנטיסעמיטישע בלעטער אַביסעלע אונטערגעברומט געגען דער „פעריודישונג״ פון דער לעצטער דייטשער מאָנאַרכיע, אָבער ווי עס ווייזט אויס, האָבען זיי זיך דאָך איבערגעבעטען. מיט עט־ליכע טעג צוריק איז מיר גראַד אַריינגעפאַלען אין האַנד איינע פון די דייטש־נאַציאָנאַלע אַנטיסעמיטי־שע בלעטער, וואו עס האָט זיך אויף דער ערשטער זייט שטאַרק געוואָרפען אין די אויגען דאָס בילד פון דעם „הערשער־פּאָר״ פון ליכטענשטיין, נישט דער־מאָנענדיג דערביי אַפילו אַ וואָרט וועגען יודען און יודישקייט.

ווילענדיג לעצטענס אין וויען, וואו איך האָב זיך אַזוי פיל אָנגעהערט וועגען דעם דאָזיגען מלוכה׳לע און וואו עס לעבט דאָך ביז היינט די משפחה גוטמאַן, האָב איך בעשלאָסען בעזוכען דאָס דאָזיגע טשעקאַווע מדינה׳לע וועלכעס מען קען צופוס אויס־שפּרייזען אין עטליכע שעה צייט אין דער לענג און אין דער ברייט, און וועלכעס איז איינס פון די איבער־טערעסאַנטע ווינקעלעך פון אייראָפּעאישען קאָנ־טינענט.

איינגעפּרעסט צווישען די דריי מדינות — עסטרייך, דייטשלאַנד און שווייץ — ביי די ברעגעס פון רהיין, ליגט די דאָזיגע פרידליכע מדינה ארומ־גערינגעלט פון הויכע מיט אייביגען שניי בעדעקט משופּע׳דיגע בערג. אויפ׳ן אייזענבאַהן־וועג פאַריז־וויען 4 מינוט נאָך דער שווייצער גרענעץ, שטעלט זיך דער שנעל־צוג אָב אויף איין האַלבע מינוט ביי דער קליינער באַהן־סטאַציע שאַאן־וואַדוז. טוי־זענדער מענשען פאָהרען יאָהר איין יאָהר אויס פערביי די דאָזיגע סטאַציע, נישט בעמערקענדיג, אַז זיי געפינען זיך אין איינער פון די קלענסטע מדינות אויף גאָט׳ס ערד.

די דאָזיגע מדינה איז, אַזוי צו זאָגען, אַ זעלבסט שטענדיגער שטאַאט, מיט אַנ׳אייגענער קאָנסטיטוציע מיט אַ פּאַרלאַמענט, וועלכער צעהלט 15 מיטגלידער און אַ רעגירונג מיט אַ רייכסקאַנצלער אַז דער שפיץ און איבער זיי אַלע הערשען מיט א פעסטער האַנד פירשט פראַנץ מיט זיין פרוי פירשטין עלי־זאַבעט.

אויף אַ שפּיציגען באַרג שטעהט דאָס שטאָם־שלאָס פון די פירשטין ליכטענשטיין, וועלכע רעגירען דאָ שוין אַריבער 200 יאָהר. דער הייגטיגער פירשט לעבט צום גרעסטען טייל אין וויען, און דער שלאָס, וועלכער ווערט בעוואוינט פון די הונדערטער טוריס־טען, טראָגט איהם אַריין געגוג, פון איינטריטס־געלדער — ער זאָל האָבען צו צאָהלען דירה־געלד אין וויען.

די רעגירונגס־געבוידע בעשטעהט פון 3 טיילען די רעגירונג, דאָס פּאַרלאַמענט און דער קעלער, אין וועלכען עס געפינט זיך די שטאַאטס־געפענגניש, וועלכע איז על פּי רוב ליידיג.

קיין אייגענע אַרמעע האָט ליכטענשטיין נישט. אין יאָהר 1868 האָט ליכטענשטיין צוגעשטעלט זעקס סאָלדאַטען צו דער עסטרייכישער אַרמעע אין דער מלחמה געגען פּרייסען. באַבדעם ווי די מלחמה האָט זיך געענדיגט איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ענטוואָפּענען, האָט מען געמאַכט אַ סאָלדאַט פון וואַקס און איהם אָנגעטאָן אַ מונדיר פון דער ליכ־טענשטיינער אַרמעע און אַריינגעשטעלט אין שטאַאטס מוזעאום צום אָנדענק. די איבעריגע 6 בראַווע סאָל־דאַטען האָט מען אַהיימגעשיקט צו זייערע ווייבער פּאַשען שעפּסען און טרעטען ווייגטרויבען ווי עס האָבען געטון זייערע עלטער־זיידענס. דערמיט האָט ליכטענשטיין נאָך מיט אַריבער פופציג יאָהר צוריק בעוויזען, דאָס מען קען גאַנץ גוט עקזיסטירען אַלס € זעלבסטשטענדיגע מלוכה נישט שפּילענדיג זיך אין סאָלדאַטען...

די הויפּט־הכנסה פון דער מלוכה איז נישט פון די שטייערען, וועלכע זענען דאָ רעדוצירט געוואָרען ביז אַ מינימום, נאָר פון פּאָסט־מאַרקען. דאָס איז נישט קיין וויץ. דער ליכטענשטיינישער שטאַט לאָזט יעדע פאָר חדשים אַרויס אַ נייע סעריע פּאָסט־מאַרקעס וועלכע ווערען באַלד צוכאַפּט פון די צעהנד־ליגער טויזענדער בריפמאַרקען זאַמלער פילאַטע־ליסטען, איבער דער גאַנצער וועלט.

די גאַנצע מדינה צעהלט ביי אַ צעהן טויזנד נפשות, פון וועלכע עס לעבען 100 אין דער הויפּט־שטאָט וואַדוז, די בעפעלקערונג טיילט זיך אין: פויערים און ווייזן בויער 60 פּראָצ., הויז־אינדוסטריע און קליינע לאַנדווירטשאַפט 30 פּראָצ. און קליינע סוחרים 6 פּראָצ. און די איבעריגע 4 פּראָצ. זענען פאַבריקאַנטען און גרעסערע סוחרים.

איך האָב עטליכע שעה אַרום שפּאַצירט איבער דער מדינה, האָפענדיג אַנצוטרעפען אַ יודען, אַ בעל אומניסט, שפּעטער בין איך אַריינגעגאַנגען צום בירגערמייסטער פון דער הויפּט־שטאָט, וועלכער האָט מיר אָגב אויך גישט געוואוסט אַ סך צו זאָגען אָבער דאָך האָט ער מיר געגעבען אויסקונפט, ער גלויבט, דאָס עס געפינען זיך דאָ עטליכע משפּחות אַנדער״ש גלויביגע... אָט האָסטו זייע״ע אַדרע־סען, איך האָב איהם האַרציג געדאַנקט און האָב אויפגעזוכט איינעם פון די „אַנדע״ש גלויביגע״ און אָט וואָס ער האָט מיר דערצעהלט:

יודען ליכטענשטיינער זענען היינט נישט בנמצא, נאָר עס וואוינען דאָ טאַקע 5 יודישע משפּחות פון דייטשלאַנד, דאָס זענען עלטערע סוחרים וועלכע האָבען זיך צוריקגעצויגען פון געשעפט און האָבען אויסגעוועהלט דעם דאָזיגען ווינקעל פאַר אַ רוהיגען צוריקגעצויגענעם לעבען, שטאַרק שטאָלץ אויף זייער יודישקייט זענען די דאָזיגע עטליכע איד־ראַעליטען נישט, און דער דאָזיגער הער, וואָס האָט מיר געגעבען מיט אַ האַלבען מויל די אויסקונפט האָט זיך טאַקע געוואונדערט פון וואַנען איך האָב ערפאַהרען דאָס ער איז מאחינו בני ישראל...

נישט ווייניג פערוואונדערט בין איך דאַן גע־ווען, ווען מיט מיר צוזאַמען איז איינגעשטיגען אין שווייצאַרישען צוג אַ יוד מיט אַ באָרד און פאות. עפּעס אַזוי אַ היימישער יוד. איך האָב דעם דאָזיגען יוד טאַקע באַלד ווי איך בין אַריין אין וואַגאָן, אָבגעשטעקט אַ שלום עליכם און איהם גענומען אין דע״ אַרבייט אַריין... מיט וואָס האַנדעלט אַ יוד — האָב איך פון דער זייט אַ פרעג געטאָן. איך בין אַ שוחט... אַ שוחט? — וואונדער איך זיך, וואָס האָט אַ שוחט צו טון אין ליכטענשטיין? דער יוד האָט מיר אָבער באַלד ערקלע״ט דעם סוד. ווי בעוואוסט איז דאָך די יודישע שחיטה אין דער שווייץ פערבאָטען, גיבען זיך יודען אַ עצה און מען שיקט אַריבער דעם שוחט קיין ליכטענשטיין וואָס ליגט איינגאַנצען 5 מינוט פון דער ערשטער שווייצער שטאָט און פון דאָרט ברענגט מען אַריבער דאָס כשר׳ע פליש קיין שווייצאַריען.

האָט, הייסט עס, ר׳ מנחם גוטמאַן׳ס אַנ׳איי־ניקעל דאָך אַ גרויסען זכות שפּיוענדיג די שטאַרק רעליגיעזע. שווייצאַרישע יודען מיט בשר כשר...

צ. א. וואַקסמאַן.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך

אז תשכב בטח ושכבת כי הלך בתום

ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאַלסט נאָר קומען און בורא

פון ד. מאַנעלא

וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ׳ן ערשטען הויף פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95

וואו ס׳ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאָרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַטיעס, קלויזולעס, זאַב־זפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אוישלאַנד ראַזיעמסטע, ווי אויך איבער־זעצונגען אין אַלע שפּראַכן.

בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס חתי־רען מיר ערלעדיגט פון 24 שעה

מיט אַכטונג ד. מאַנעלא, פּיעטריקאָווער 17, 1-טע הויף

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאַקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

גאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוועכע אנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען. קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.

— — מעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

— בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען —

וויזיט 3 זל.

אויף זינדיגע וועגען

(6 סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון לאָדזשער לעבען

ראָמאַ איז אַרויס פון גאַרטען פון איהר פאַר־טערס פּאַלאַץ אויפ׳ן גאַס. ביי דער טיר האָט זי דערזעהען אַ בילד, וואָס האָט געמאַכט אַ שטאַרקען רושם אויף איהר. אין אַ קינדער־וועגעלע, איז גע־לעגען אַ דערוואַקסענער מאַנספּערשוין, אַ קריפּעל אָהן פיס, מיט אַ הויכען שטערן אַנ׳ענערגישען בליק און באַקען־ביינער זענען ביי איהם אַרויסגעשטאַנען ווי קליינע בערגלעך. דאָס וועגעלע האָט געפיהרט אַ הויכע שלאַנקע פרוי. געקליידעט איינגאַנצען אין שוואַרצען. מיט אַ בליק, וואָס האָט אויף קיינעם נישט געקוקט, נאָר אין דער אונענדליכער ווייטקייט, מיט אַ גאַנג, וואָס האָט נישט געטרעטען אויף דער ערד, נאָר האָט געשוועבט אין די וואָלקענעס.

ווען ראָמאַ האָט זיך בעוויזען אין דער טיר, האָט דער קריפּעל, וואָס איז געלעגען אין וועגעלע, אויסגעשטרעקט די האַנד נאָך אַ נדבה.

ראָמאַ איז אויף אַ ווײַלע שטעהן געבליבען, זייענדיג ערשטוינט פון דעם אויסטערלישען בילד. זי האָט שנעל אַרויסגענומען דעם גאַנצען אינהאַלט פון איהר ביימעל יעס דערלאַנגט דעם קריפּעל און שנעל אַוועק, נישט הערענדיג דעם דאַנק.

ראָמאַ איז אַוועק אין אַקאַדעמישען הויז. זי איז נישט אַריין צו זיך אין צימער, נאָר צו איהרס אַ חבר, א סטודענט, נישט וועלענדיג בלייבען אַליין מיט איהרע געדאַנקען.

— גוט מאָרגען חבר ראַפאַל, וואָס זיצט איהר נעפּעס אַזוי טרויעריג?

— איהר ווייסט דאָס אַמבעסטען, חבר׳טע ראָמאַ, איהר ווייסט, אַז מיין גאַנץ לעבען איז אָפּהענגיג אין אייך, איהר ווייסט, אַז איך ווער משוגע אויס ליבע פאַר אייך, און איהר זענט אַזוי נישט דעצי־דירט, איהר זענט אַזוי אומ׳רחמנות׳דיג צו מיר איהר טרייבט מיך צו זעלבסטמאָרד.

— אָבער צו וואָס די טראַגעדיעס, חבר ראַפאַל, מיר מאַרקסיסטען דאַרפען דאָך האָבען אַ גאַנץ אַנ־דערן בליק אויף די דאָזיגע פּראָבלעמען, אמת, אַז מאַרקס לערנט אונז נישט ווי אַזוי מיר זאָלען זיך בענעהמען אין דער צייט, ווען מיר זענען פער־ליבט, אָבער מיר האָבען דאָך אַ חוץ ליבע, נאָך אַנדערע וויכטיגע פּראָבלעמען צו לעזען.

— ראָמאַ, מאַך נישט קיין לצנות, איך שווער דיר, אַז אויב דו וועסט מיין ליבע נישט אויפנעהמען מיט פערשטענדניש און געגענזייטיגקייט, וועל איך בעגעהן זעלבסטמאָרד. ראַפאַל האָט אַרומגענומען ראָמאַן און זי פעסט צוגעדריקט צו זיך, ער האָט בעדעקט מיט קושען ראָמאַס רייצענדען האַלז, ער האָט ווי אַ חיה זיך געראַנגעלט מיט ראָמאַן, וועל־לענדיג צוקומען צו איהרע ליפּען.

ראָמאַ האָט זיך קודם בעפרייט פון זיינע איי־זערנע אָרימס און אויסגעשריגען:

— איהר זייט אַ באַכאַל, חבר ראַפאַל!

ראָמאַ איז אַרויס פון צימער, נאָך מעהר אויפ־געדעגט פון פריהער, אויפ׳ן גאַס האָט זי ווידער דער זעהען דעם קריפּעל אין קינדער־וועגעלע און די פרוי אין שוואַרצען. אַ שוידער איז ראָמאַן אַ דורך, דורכ׳ן לייב.

ראַפאַל איז געשטאַנען ווי אַ צומישטער, ער האָט זיך ערשט געכאַפּט, אַז ער איז זיך בעגאַנגען זעהר נישט טאַקטיש מיט ראָמאַן, ער האָט פּער־לאָרען, אַז ראָמאַ איז, נאָך דער הייגטיגער סצענע, פאַר איהם פולשטענדיג פערשפּילט.

ראַפאַל האָט אַרויסגענומען אַ פלאַש בראָנפען, אָנגעגאָסען איין גלעזעל, אויסגעטרונקען, דאַן נאָך איינס. דאַן האָט ער אָנגעשריבען אַ לאַנגען בריף צו ראָמאַן, אַריינגעלעגט דעם בריף אין טאַש פון זיין ווייטען אַנצוג, וואָס איז געהאַנגען אין שאַנק זי אַוועקגעזעצט ביים טיש און אויסגעטרונקען אַ דריט גלעזעל בראָנפען, אין וועלכען ער האָט גע־האָט אַריינגעשיט אַ גרויסע דאָזע אַרשעניק.

— מיין לעבען אָהן ראָמאַן, איז סיי־ווי־סיי קיין לעבען נישט. איך בין סיי־ווי־סיי אַ הונד, מיינע חברים האַלטען מיך פאַר אַ זייעריגען און איך בין אַ פּראָוואָקאַטאָר! אַ לומפּ! אַ געמיינער יונג! וואָס טאָר ווייטער נישט לעבען, — האָט ראַפאַל אויסגע־שריגען, און אויסגעטרונקען דעם שמאַרקען סם. ער איז געבליבען זיצען אָהן אַ וואָרט אַרויסצורעדען, אָהן אַ קרעכץ, האָט ער אַריבערגעטראָגען די לעצטע גסיסה־וועהען, ער האָט בלויז פערקרימט דאָס פער־ברענטע מויל, אַוועקגעלייגט דעם קאָפּ אויפ׳ן אָנ־לעהן פונ׳ם שטוהל, אויף וועלכען ער איז געזע־סען און אויפגעריסען דעם קאַלבער, וועלכער האָט איהם געשטיקט ביים האַלז.

אַדאַם קרעניצער איז אַ פריהליכער אַריין אין ראַפאַל באַטאַנסאָנס צימער.

— ראַפאַל, כ׳האָב היינט געהאַט אַ גוטען טאָג.. פּלוצלונג איז ער שטעהן געבליבען. ער האָט דערזעהען ראַפאַלען אין אַ שרעקליכען צושטאַנד. ער איז געזעסען אויפ׳ן שטוהל, דאָס פּנים פער־קרימט, די אויגען פערגלייסט, נישט געבענדיג קיין סמנים פון לעבען. ראַפאַל איז געווען טויט.

די ערשטע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז ראַפאַל איז פערסמ׳ט געוואָרען דורך אימיצען. וואָס האָט צוזאַמען מיט איהם געטרונקען בראָנפען. אַלע סמנים האָבען דערויף אָנגעמיזען: עטליכע גלעזלעך אויפ׳ן טיש, די פויזע אין וועלכער דער טויטער איז געפינען געוואָרען, דער טויטער האָט נישט איבערגעלאָזען קיין שום בריף און בכלל זיך קיינמאָל נישט אַרומגעטראָגען מיט קיין זעלבסט מאָרדס פּלענער.

די איבערצייגונג, אַז דאָ איז געשעהן אַ מאָרד, איז ביי דער פּאָליציי געווען פעסטגעשטעלט אין די פּראָטאָקאָלען איז איינגעשריבען געוואָרען, אַז דער מאָרד איז געשעהן אויפ׳ן פּאָליטישען באָדען. די פּאָליציי האָט געוואוסט, אַז אין אַקאַדעמישען הויז האָט זיך געפינען אַ גרעסערע צאָהל קאָמוניסטען, אויך ראַפאַל באַטאַנסאָן האָט צו דער דאָזיגער גרופּע געהערט. שפּעטער אָבער האָט באַטאַנסאָן פאַר־געלעגט דער פּאָליציי זיין דינסט, אַלס קאָנפידענט און ער האָט איינציגוויין אויסגעגעבען זיינע אַמאָ־ליגע חברים. די פּאָליציי איז דעריבער געווען איבער־צייגט, אַז די קאָמוניסטען האָבען זיך דערוואוסט, אַז ראַפאַל באַטאַנסאָן איז געוואָרען א פּראָוואָקאַטאָר און האָבען איהם אָפּגערוימט פון וועג. די מערדער האָ־בען אויסגעוועהלט אַלס מאָרד־מיטעל — סם, כדי נישט צו מאַכען קיין טומעל אין אַקאַדעמישען הויז.

— אָבער ווער איז געווען היינט ביי באַטאַנ־סאָן אין צימער — האָט דער אויספאָרשונגס־ריכ־טער שראַדאַ, זיך געריבען דעם שטערן, — אַלע עדות, וואָס זענען אויסגעהערט געוואָרען האָבען יוע־גען דעם גאָרנישט געוואוסט צו זאָגען, קיינעם האָט מען נישט געזעהן אַריינגעהן און נישט אַרויסגעהען פון באַטאַנסאָנס צימער. קיינעם האָט באַטאַנסאָן נישט דערצעהלט, אַז ער וואַרט אויף אימיצענס בעזוך.

„אַ געהיימניספולער מאָרד״ איז פערשריבען געוואָרען אין די געריכט־דאָקומענטען און די אויפ־קלערונג איז איבערגעגעבען געוואָרען די בעסטע אַגענטען פון דער קרימינאַל־פּאָליציי.

(המשך קומט).

זאל „WESOŁY KĄCIK" זאל
17 זגערזשער 17

BIAŁY SŁON קינסטלער=טעאטער

פרעזענטירט היינט און פאלגענדע טעג
די פרעכטיגע שלאגער-רעווי א. נ.:

פארזיכטיג פריש געמאלט
(Ostrożnie, świeżo malowane)

אין 2 טיילען, 16 בילדער.
עס נעהמט אנטייל דער גאנצער אנסאמבל מיט רעם בעקאנטען באלעטמייסטער TH. ASTROFF אין דער שפיץ.
סטרעטן אויך אויף: בעקאנטער הומאריסט Oleś Olesławski
בעקאנטע וואדעווילייסטקע Busia Busiakiewiczówna א. א.
אייגענער ארקעסטער .·. באלעט .·. אינסצעניזאציעס .·. סקעטשען
טענץ / הומאר / געלעכטער / סאטירע / אייגענע דעקאראציעס
קאנפערענסיער: J. Warhaftig, דעקאראציעס: Wł. Młaszkiewicz
ליט. לייטער: Bum-Warski, מוזיקאל. לייטער: St. Osmolski
באלעטמייסטער: Th. Astroff
אין געוו. טעג 2 פארשטעלונגען: 7.30 און 9.30 אין אווענט.

וועכבעריז קליניק כירורגישע „SANATO"

אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג. פון ד"ר מעד. י. קראוש
עמפפאנגס-שטה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. ט. סאנטאר
עמפפאנגס-שטה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

Dr. med.
M. LERNER
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
זאכאדניא 64, טעל. 113-09
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אן פון 12-1 און פון 7—4 אווענד.

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגיעלניאנא 43, טעל. 141-32
עמפפאנגס-שטה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג
און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוו.
זונטאג און יום טוב פון 9-1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. J. IMICH
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר
נאז, אויערן, האלז- און קעהל-קאפף - קראנקהייטען
MONIUSZKI 1, tel, 209-97.
נעמט אן פון 5—7 אוו., זונטאג און תנאות פון 1—2 נ"מ

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאוואדזקא 14, טעל. 108-33
נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענד

א לאקאל
פון 1 אדער 2 גרעסערע שטיבען און וואס זאל זיין געאייגנעט אויף א ווערקשטעל, ווערט גע-זוכט צו דינגען. אפערטן אין אדמ. אונטער „L."

Umeblowany pokój
z niekrępującem wejściem od zaraz do wynajęcia.
Piotrkowska 10, mieszk. 18. 866

כ'זוך א שותף
מיט א קאפיטאל פון 1000 דאלאר צו נעהר א גוט גע-שעפט און א ז זעהר נאנג-באר אויפ'ן פלאץ. גלייכצייטיג קענען זיך מעלדע' אגענטען און אגענטקעס צו פערקויפען א געווינסען ארטיקעל — אפערטען אין אדמ. פון דער צייטונג אונטער „A.B."

א גרויס
צימער
אויפ'ן ערשטען שטאק אין צענטרום שטאט איז פון זאפארט איבערצוגעבען.
אפערטען אונטער א „גרויס צימער". 086

ס'ווערט געברויכט
א געהילף צו לערנען בע-שעפטיגונג מיט לאזשי, אויך ביוף מען אויף א קורצע צייט ביי פריוואט א שנייער איבערצוגעבען מעטער-מ"בו"ים. אפערטען אונטער „ס'ווערט געוואלט" 930

טענץ
די מאדערנסטע
אויפ'ן יאהר 1931
לערן איך אויס יעדען איינציגען, ניסט אכטענד אויף די פעהיגקייטען.
איינשרייבען קען מען זיך טעגליך אין מיין פריוואט-וואוינונג
64 ציגעל-גאס 64
מיט אכטונג טאנץ-לעהרער
י. זאלצמאן

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן פון 2—3 נאכמ
און פון $7^1/_2$—9 אווענד.

צו פערקויפען
א מאטאר
פון האלב-פערד-קראפט, פירמע Bergman אין גוטען צושטאנד, כמעט ווי ניי. — צו ערפאהרען ביי בערקאן, סילינסקיע גא 21
רעכטע אפיצינע, 2-טען שטאק.

פוילישע שפראך
אין ווארט אין שריפט, ליטעראטור, קארעספאנדענץ
לערנט אויס גרינדליך א ערפאהרענער לעהרער מיט העכערער בילדונג.
אנדזשעיא 7, וו. 8 פון 2—3 און פון 7—9 אוו. 921

א געוועלב
אויף דער נארוטאוויטשא-גאס
איז פון זאפארט איבערצוגעבען.
צו ערפאהרען שענקעוויטשא 23
טעלעפאן 191-00.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
גושעזשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר איסיר נאז, האלז, אויערן ק'	$4^1/_2$—$5^1/_2$
ד"ר ספרשנער קינדער-קראנקה.	9-11 5-$4^1/_2$
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטע	12—2
ד"ר ביבערגאל הויט און ווענער.קר.	$11^1/_2$— $12^1/_2$
ד"ר שטירנפעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$12^1/_2$—$1^1/_2$
ד"ר זאלצהאסער כירורגישע קראנקהייטן	2—3
ד"ר שמפלאווסקי פרויען-און געבורט-הילף	$1^1/_2$—$12^1/_2$

ווי'כע-טערעפיע שפראך-שטערונגען הי שטאמלען א. הי פאקע-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראל איינ-שפריצונגען מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פארל-ביג ווינזיגע אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערן אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געווארן
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-סטאראפאלסקי
צאהן-ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, פלאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

לעטשניצע
צאהן-ערצטליכער קאבינעט
און רענטגען-אינסטיטוט
(דיאגנאסטיק, אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע)
זגערזשער 17 טעל. 116-33
ווענעראלאגישער קאבינעט
טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

ביליגע
טראנשינעס
וואגאנווייזע ביליג צו פערקויפען, אויך אין ענצעל-פוהרען.
טעלעפאן 164-36.

Dr. N. HALTRECHT
ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס- קראנק.
נעמט א פון 8 ביז 9 פריה
פון 2 — 3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אוונד.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
מאנומענטאל פילם-קונסטווערק. דאס גרעסטע מייסטערווערק פון דער קינעמאטאגראפיע פון די לעצטע יאהרען, די מעכטיגע דראמע
פירשטין טאראקאנאווא
ליבע און ענטוזיאזם. פאטאליזם, וועלכער הערשט מיט'ן גורל פון מענשען. אוואנטוריסטישע עפאפעי, וואס האט בעת דער הערשאפט פון יעקאטערינא'ן צושמעטערט דעם צארישען טראהן.
אין די הויפט-ראלען:
OLAF FJORD, RUDOLF KLEIN-ROGGE i ED TA JEHANNE
די אויפנאהמען זענען געמאכט געווארען אויף דער יבשה, אויפ'ן ים און אויף ספעציעל צו דעם דאזיגען פילם אויסגעבויטע שיפען
עס נעהמט אנטייל א רוסישער כאר.
געקליבענער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.
נעכסטער פראגראם: „דער זיסער נצחון"

זיכערע הילף און א רפואה
אהז א אפעראציע, אן בלוט, אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערם און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער הינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א טאפער-קאן און עס פאלט ארויין אין דעם כוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר ברעכו רפואה בעזונדער-ווייכער דעם שוויצרשען און געפעהרליכסטען רוך. אויך פאר הויקערם דערמוטיגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע אכלשנען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter,
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן סערטיפיקאטן פון דער קראנקען-קאסע
דאנקזאגונג.
זייט 20 יאהר האב איך געליטען אויף בידע זייטען אויף געשווילעכץ, אויך האב איך געהאט 2 מאל אפעריירט. דאנק אבער אבער דאנק דעם ה' י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פיהל איך מיך ביים פולען לעבען, אדאנק דעם פערלאנגען באנדאזש. אלבער האט מיר דערהאלטען מיין געשווילעכץ, פאר וואס כ'דריק איהם אוים מיין הארציגסטע דאנקבארקייט.
Szulem Wallach.

לאנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאר
ערטיילט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין אלע מיליטער-ענינים, ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפייזערס.
שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1931
ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

Doktór KLINGER
ספעציאל=ארצט פאר ווענער שע, הויט-און האר-קראנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אווענד און פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62"

Dr. med. J. Lubicz
כירורג-ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17
צוריקגעקעהרט.
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער אייגענע פראצאוניע פון ערטאפעדישע פערטיגען אורטאפעדישע, פערטעטן, ווי: קלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע, עמעטען א. ז. ו.
נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמ.

יעדער איינציגער
מעבעל
האט זיך איבערציינגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191=00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. Z. Rakowski
ספ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
עמפפאנגסשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6—5 א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט — 24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט — 40 . . . . 60— . . . . 4 .
נאכ'ן טעקסט — 12 . . . . 18— . . . . 8 .
פאר א מיליטער-שורה; פאר דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.